

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Axel Dessecker
Fredericke Leuschner

Zabezpečovací detence a trest odnětí svobody

(Empirický výzkum výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci)

Zabezpečovací detence a trest odnětí svobody

**(Empirický výzkum výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí
svobody předcházejícího zabezpečovací detenci)**

Axel Dessecker
Fredericke Leuschner

Publikace byla přeložena z německého originálu *Sicherungsverwahrung und vorgelagerte Freiheitsstrafe (Eine empirische Untersuchung zur Ausgestaltung der Unterbringung und des vorhergehenden Strafvollzugs)* s laskavým svolením autorů prof. Axele Desseckera a Fredericke Leuschner a vydavatele Kriminologischen Zentralstelle (KrimZ), Wiesbaden.

Dessecker, A., & Leuschner, F. (2019). *Sicherungsverwahrung und vorgelagerte Freiheitsstrafe: Eine empirische Untersuchung zur Ausgestaltung der Unterbringung und des vorhergehenden Strafvollzugs* (Berichte und Materialien (BM-Online) ed., Vol. 14). Wiesbaden: Kriminologische Zentralstelle (KrimZ).

Originální verzi najdete na:

<https://www.krimz.de/fileadmin/dateiablage/E-Publikationen/BM-Online/bm-online14.pdf>

Bibliografické informace:

Deutsche Nationalbibliothek registruje tuto publikaci v databázi Deutsche Nationalbibliografie. Detailní bibliografické údaje jsou uvedeny na webové stránce <http://dnb.d-nb.de>.

Tato publikace byla podpořena z prostředků Spolkového ministerstva spravedlnosti a ochrany spotřebitelů a justičními správními úřady spolkových zemí.

Kriminologische Zentralstelle (KrimZ)
Viktoriastraße 35, 65189 Wiesbaden Alle Rechte vorbehalten
<http://www.krimz.de/publikationen/>

ISSN 2199-4188
ISBN 978-3-945037-23-2

Autoři:

prof. Dr. Axel Dessecker
Fredericke Leuschner, MA

Překlad:

PhDr. Petra Štajnerová, Ph.D

Předmluva k českému překladu:

PhDr. Šárka Blatníková

ISBN 978-80-7338-193-6

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021

www.kriminologie.cz

Předmluva k českému překladu

Zabezpečovací detence je v českém systému trestních sankcí již dvanáct let. Podle převažujícího názoru odborné veřejnosti bylo její zavedení správným a potřebným trestně-politickým krokem, a její fungování lze - celkově - pokládat za úspěšné. Multidisciplinární diskuse, které v počátcích doprovázely hledání odpovědi na otázky *jak a proč* vlastně takový institut u nás právně zakotvit a *jak a kým* ho v praxi zrealizovat, jsou zadokumentovány v řadě odborných příspěvků i publikací. Hledání těch nejefektivnějších, „nejsprávnějších“ modelů a řešení v zahraničí, zejména v okolních zemích, bylo tehdy (a je vlastně stále i po dvanácti letech) logickým krokem.

Historie právního zakotvení institutu zabezpečovací detence (*Sicherungsverwahrung*) je ve Spolkové republice Německo, resp. v jednotlivých spolkových zemích, dlouhá a doprovázená řadou změn – ať už daných politickou situací či „názorem“ veřejného mínění.

Domníváme se, že sledování vývoje v této oblasti u našich sousedů je pro nás stále přínosem, a to i když trestněprávní normy našich zemí jsou v mnohém velmi odlišné.

Zároveň při čtení této výzkumné zprávy, zejména v pasážích, kde jsou zmiňované některé obtíže související s praktickou aplikací, se nelze ubránit pocitu, že výzkum našich německých kolegů byl snad realizován i na našem území.

Jsme velmi rádi, že v ediční řadě *Prameny* můžeme odborné veřejnosti nabídnout překlad monografie *Sicherungsverwahrung und vorgelagerte Freiheitsstrafe: Eine empirische Untersuchung zur Ausgestaltung der Unterbringung und des vorhergehenden Strafvollzugs*. Autoři studie Axel Dessecker a Fredericke Leuschner ve své práci přináší výsledky projektu realizovaného kriminologickým výzkumným pracovištěm Kriminologische Zentralstelle (KrimZ). Jejich empirická studie nabízí pohled na vývoj praxe v oblasti výkonu zabezpečovací detence ve Spolkové republice Německo, včetně případů, kdy předchází či navazuje na výkon trestu odnětí svobody souvisejícího výkonu trestu odnětí svobody, a to na základě každoročního sběru dat, který je realizován ve všech spolkových zemích. Součástí studie jsou též informace a analýzy z oficiálních statistických přehledů kriminality nebo spisové dokumentace. Nejedná se ale o výzkum, který by byl založen např. na analýze jednotlivých soudních spisů nebo na sledování kriminální recidivy nebezpečných pachatelů. Sběr empirických dat v tomto případě vycházel hlavně ze standardizovaných záznamových archů, které jsou v rámci vězeňské služby v jednotlivých spolkových zemích každoročně vyplňovány.

Jsme si samozřejmě vědomi toho, že *Sicherungsverwahrung* není česká *zabezpečovací detence*. Nelze bezhlavě přebírat modely či formy zacházení nebo srovnávat čísla bez zohlednění kontextu. Na druhou stranu ale vzhledem k tomu, že důvody vzniku české *zabezpečovací detence* i německé *Sicherungsverwahrung* byly víceméně stejné, měla by znalost či povědomí o fungování a limitech takto zaměřených opatření i jinde než u nás, být v pozadí jakýchkoliv významnějších změn.

Díky tomu, že tato publikace našich německých kolegů nabízí základní data o současné praxi výkonu *zabezpečovací detence* a trestu odnětí svobody, který jí předchází nebo na ni navazuje, máme tak možnost seznámit se např. s využíváním opatření, směřujících k „postupnému rozvolňování“ výkonu *zabezpečovací detence*, a to např. až k tzv. otevřenému

výkonu zabezpečovací detence (obdoba otevřené věznice) nebo k přerušení výkonu zabezpečovací detence na delší dobu. Přestože tyto formy výkonu zabezpečovací detence jsou pro naše podmínky a naše pojetí zabezpečovací detence – zatím – jen obtížně představitelné a realizovatelné, je otázkou, jestli koncept zabezpečovací detence tak, jak byl v ČR nastaven před dvanácti lety, resp. jak se následně vyvinul, je tím optimálním. Velkou a zajímavou otázkou k diskusi, kterou může podnítit i čtení této práce, je např. „výběr“ chovanců, pro které (a za jakých podmínek) by takové rozvolnění podmínek přicházelo v úvahu apod. Tedy pokud tento text nabídne otázky a náměty k diskusi, je to dobře.

Velké poděkování patří kriminologickému výzkumnému pracovišti KrimZ, řediteli prof. Dr. Martinovi Rottenbergerovi a zejména autorům publikace, tedy prof. Dr. Axelovi Desseckerovi a Fredericke Leuschner, M.A., kteří k překladu a zveřejnění publikace na našich webových stránkách dali své svolení. Za obětavý odborný překlad textu z německého do českého jazyka velmi děkujeme PhDr. Petře Štajnerové, Ph.D. a za odbornou korekturu Mgr. Haně Přesličkové.

PhDr. Šárka Blatníková

IKSP

Pozn.: Při přípravě této publikace jsme se snažili, aby text byl jako celek pro čtenáře srozumitelný a pochopitelný, a to i bez detailní znalosti německého trestněprávního systému. S tím souvisí i jistá omezení, a tak jsme si vědomi, že v některých termínech, pojmech či slovních obrazech mohlo dojít k určitému zjednodušení. I proto jsme záměrně u některých termínů ponechali též jejich německý ekvivalent, který uvádíme kurzivou v závorce.

Předmluva

Tato výzkumná zpráva přináší první rozsáhlý souhrn výsledků výzkumného projektu o praxi výkonu zabezpečovací detence, trestu odnětí svobody a trestu pro mladistvé, předcházející zabezpečovací detenci. Praxe se od léta 2013 zásadně mění na základě zákonů jednotlivých spolkových zemí o výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody. Výzkumný záměr začal po delších přípravách prvním sběrem dat na jaře 2014. Projekt navazuje na dvě výzkumné řady: KrimZ (*Kriminologische Zentralstelle*) sbíral data o trvání a ukončení zabezpečovací detence a data o trestu odnětí svobody na doživotí do roku 2012 (naposledy Dessecker, 2013c). Nezávisle na tom prováděl do roku 2013 Kriminologický ústav, dolnosaský vzdělávací institut výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody, šířeji pojatý sběr dat o výkonu zabezpečovací detence v různých spolkových zemích (naposledy Ansorge, 2014).

Rozsah a rozmanitost pravidelného sběru dat vyžadují spolupráci řady osob ve všech spolkových zemích. Výbor pro výkon trestu tento výzkum jednohlasně odsouhlasil na svém 118. zasedání v Berlíně. Koordinace na úrovni spolkových zemí je v rukou kriminologických ústavů ve vězeňství. Centrální sběr většiny dat pro danou zemi možný není, a sběr dat tak zpravidla provádějí příslušní zaměstnanci věznic/ústavů. Za veškeré nadregionální vyhodnocování odpovídá KrimZ.

Zde musíme poděkovat všem zúčastněným, kteří tento výzkum trvale podporují. Lena Fecher, Magdalena Geisler, Eva Tzschaschel, Robin Welsch a Johannes Wiesner (Wiesbaden) kompletovali data dodávaná v různých formátech, kontrolovali je a vyhodnocovali, čímž připravili podmínky pro vypracování této zprávy.

Wiesbaden, září 2018

Axel Dessecker

Fredericke Leuschner

Obsah

Předmluva k českému překladu	5
Předmluva	9
Seznam grafů	15
Seznam tabulek	17
1. Úvod	19
1.1 Právní rámec a jeho vývoj	19
1.2 Úřední statistiky	21
1.3 Dosavadní empirický výzkum	24
1.3.1 Změna praxe výkonu zabezpečovací detence	24
1.3.2 Délka zabezpečovací detence	25
1.3.3 Terapeutické přístupy	26
2. Výzkumné otázky a metody výzkumu	29
2.1 Výzkumné otázky	29
2.2 Metody sběru dat	30
2.2.1 Přehledová data	30
2.2.2 Případová data	31
3. Výkon zabezpečovací detence – stručný přehled	33
3.1 Celkový počet osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí	33
3.2 Ukončení výkonu a propuštění	35
3.3 Zařízení pro výkon zabezpečovací detence	37
3.3.1 Kapacita zařízení	37
3.3.2 Skutečná obsazenost zařízení	38
3.4 Personální zabezpečení výkonu zabezpečovací detence	39
4. Osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody	43
4.1 K popisu výzkumného souboru	43
4.1.1 Status	44
4.1.2 Věk	44
4.1.3 Délka výkonu trestu odnětí svobody a délka výkonu zabezpečovací detence	45
4.2 Předmětné delikty	47
4.3 Ukončení výkonu trestu odnětí svobody	48
4.4 Právní základ a ukončení výkonu zabezpečovací detence	50
5. Extramurální aktivity ve výkonu	55
5.1 Způsobilost osob s uloženou zabezpečovací detencí k extramurálním aktivitám ve výkonu	56
5.2 Realizace extramurálních aktivit ve výkonu zabezpečovací detence	58

6. Zacházení ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu předcházejícího trestu odnětí svobody	61
6.1 Aktivity v rámci zacházení	61
6.2 Kriminogenní potřeby a aktivity	63
6.3 Účast na aktivitách	64
6.4 Výsledky a odborné posouzení odsouzených	66
7. Shrnutí a diskuze	73
Literatura	77
Příloha – Tabulky A.1 až A.45 (seznam)	85
Vybrané zkratky a pojmy	89

Seznam grafů

Graf 1: Soudem uložená zabezpečovací detence ve srovnání s ukládáním ústavního ochranného léčení psychiatrického a trestu odnětí svobody na doživotí podle oficiálních kriminálních statistik (1950–2017)	21
Graf 2: Vývoj počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence, v ústavním ochranném léčení psychiatrickém a ve výkonu trestu odnětí svobody na doživotí podle statistiky výkonu trestů a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody (1961–2018)	22
Graf 3: Status odsouzených podle skupin deliktů k 31. březnu 2014 (více odpovědí povoleno)	47
Graf 4: Způsobilost k extramurálním aktivitám ve výkonu zabezpečovací detence: Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a osoby ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 (více odpovědí povoleno)	57

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vězeňská populace, osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí 2014-2016 (vždy k 31. březnu)	34
Tabulka 2: Ukončení výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí 2014-2016	35
Tabulka 3: Umístění do výkonu zabezpečovací detence 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016 podle zařízení	38
Tabulka 4: Personální zabezpečení ústavů pro výkon zabezpečovací detence ke dni 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016	40
Tabulka 5: Důvody ukončení výkonu trestu odnětí svobody do 31. března 2014 a 31. března 2015	48
Tabulka 6: Přemístění z výkonu trestu odnětí svobody do ústavního ochranného léčení k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015	49
Tabulka 7: Právní východisko zabezpečovací detence při výkonu v období do 31. března 2014 a do 31. března 2015	50
Tabulka 8: Přemístění ze zabezpečovací detence do ústavního ochranného léčení k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015	50
Tabulka 9: Důvody ukončení zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015	51
Tabulka 8: Extramurální aktivity ve výkonu: Způsobilost a realizace podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)	58
Tabulka 9: Účast vězňených osob s uloženou zabezpečovací detencí nebo ve výkonu zabezpečovací detence na jednotlivých aktivitách programu péče, podle předpokládané potřeby (více odpovědí povoleno)	65
Tabulka 10: Dosažení cíle aktivit programu péče u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence podle předpokládané potřeby péče (absolutní čísla; více odpovědí povoleno)	67

1.

Úvod

Zabezpečovací detence je podle německého trestního práva sankce spojená se zbavením osobní svobody, které byla v posledních letech věnována značná pozornost veřejnosti, odborníků na trestní politiku i akademické obce a výzkumníků. V současnosti příslušná ustanovení zákona definují tři hlavní formy zabezpečovací detence: tradiční zabezpečovací detenci uloženou vedle delšího trestu odnětí svobody (§ 66 StGB); výhradu zabezpečovací detence, kdy se rozhodnutí o uložení detence odsouvá nejpozději na konec výkonu trestu odnětí svobody (§ 66a StGB); následně nařízenou (uloženou) zabezpečovací detenci bez výhrady výše, kdy se o umístění do detence rozhodne až po pobytu v zařízení pro výkon trestu nebo v zařízení pro výkon ústavního ochranného opatření (§ 66 b StGB). Tyto tři hlavní formy lze dále diferencovat.

Ač tyto formy sankcí vzbuzují velkou pozornost, existuje o nich dosud jen málo empirických údajů a tyto údaje navíc často nejsou aktuální. Zde musíme připomenout, že právní východiska zabezpečovací detence doznala výrazných změn. Můžeme vycházet z některých klíčových dat z úředních statistik soudů a věznic/ústavů, dále máme k dispozici výsledky několika empirických výzkumů. Je však otázkou, které výstupy jsou již ve světle nejnovějšího vývoje neaktuální a které jsou i nadále relevantní.

1.1 Právní rámec a jeho vývoj

Zabezpečovací detence je ochranné opatření, které se vykonává až po výkonu trestu odnětí svobody. Oblast aplikace tohoto opatření zákonodárce od roku 1998 několikrát rozšířil (Elz, 2014, s. 34 ad.; Kinzig, 2010, s. 9 ad.). Pro vývoj opatření byla dále důležitá některá rozhodnutí německého Spolkového ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (Dessecker, 2016).

Již v roce 2004 vycházel Spolkový ústavní soud (BVerfG) z principu záruky lidské důstojnosti, když konstatoval, že se jak při výkonu dlouholetého trestu odnětí svobody, tak i při výkonu zabezpečovací detence musí usilovat o resocializaci. Dodržování požadovaného odlišení (tzv. odstupu) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody však i nadále záviselo na „potřebách věznic“. Dále se poukazovalo na zvláštní význam extramurálních aktivit v rámci výkonu zabezpečovací detence, a to jak pro přípravu na propuštění, tak pro zdůvodňování prognóz nebezpečnosti. Zdůrazňovala se i povinnost soudů ve vykonávacím řízení takové aktivity „otevřenějšího výkonu“ podporovat, pokud neexistují zjevné konkrétní důvody, které by je vylučovaly.¹

Od roku 2009 Evropský soud pro lidská práva (EGMR) v několika případech rozhodl, že určité formy zabezpečovací detence odporují Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Od přelomového rozhodnutí v případě M. proti Německu² se jednalo zejména o dodatečné prodloužení první zabezpečovací detence nad rámec původního omezení na deset let, ale i o dodatečné uložení zabezpečovací detence a umístění do výkonu zabezpečovací detence bez včasného rozhodnutí soudu ve vykonávacím řízení podle § 67c StGB.

1 BVerfG, rozsudek z 5. února 2004 – 2 BvR 2029/01 (= BVerfGE 109, 133, s. 167 ad.). Dále také Kinzig (2010, s. 40 ad.); Mushoff (2004); Passek (2005, s. 105 ad.)

2 EGMR, rozsudek komory ze 17. prosince 2009 – 19359/04 (= EuGRZ 2010, 25). Komentář viz von Arnim (2013, s. 6); Hörnle (2011); Renzikowski (2011).

Soudní dvůr v zásadě předpokládá, že zabezpečovací detence – bez ohledu na vnitrostátní dogmatiku trestního práva – představuje trest, na nějž se vztahuje zákaz retroaktivity ve smyslu čl. 71 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Tato kategorizace však byla později relativizována a soud se nyní kloní k domněnce, že nově zřízené ústavy pro výkon zabezpečovací detence slouží psychiatrické léčbě.³

Po úpravě ochranného opatření, která nabyla účinnosti na začátku roku 2011,⁴ prohlásil Spolkový ústavní soud většinu předpisů o zabezpečovací detenci za protiústavní. Při tom se však opíral výhradně o požadavek stanovený tímto rozsudkem – požadavek „odstupu“ (*Abstands*) odlišení výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody.⁵ Spolkový zákon o realizaci požadavku odstupu (odlišení) v právu zabezpečovací detence⁶ tak vychází ze zákona o reorganizaci zabezpečovací detence.

Všechny formy zabezpečovací detence, výhrada zabezpečovací detence zavedená v posledních letech (§ 66a StGB) i následné uložení zabezpečovací detence (§ 66 b StGB), předpokládají, že odsouzený je považován za nebezpečného. Ustanovení § 66 I 1 č. 4 StGB požaduje, aby byl odsouzený na základě celkového posouzení jeho osoby a činů „v okamžiku odsouzení pro společnost nebezpečný svým sklonem k páchání závažných trestných činů, konkrétně takových, které oběti způsobují závažnou psychickou nebo fyzickou újmu“. Propuštění z výkonu zabezpečovací detence má být v první řadě formou podmíněného propuštění (§ 67d II StGB) a dále § 67d III StGB předpokládá soudní rozhodnutí o ukončení po (minimálně) 10 letech, pokud nehrozí závažné trestné činy proti osobním právům.

Novely zákonů z roku 2011 a 2013, kterými byla omezena tradiční forma zabezpečovací detence, zato však byla rozšířena výhrada zabezpečovací detence, se v rozhodování soudů o ukládání zabezpečovací detence a v samotném výkonu zabezpečovací detence výrazněji projeví až se značným prodlením. Podle čl. 316e I a II EGStGB se na činy spáchané do konce roku 2010 totiž v zásadě vztahuje tehdy platné právo. To se podle čl. 316 ad. I EGStGB předpokládá i pro pozdější novely.

Na výkon zabezpečovací detence se ve všech spolkových zemích od 1. června 2013 aplikují kromě spolkového rámcového předpisu (§ 66c StGB) i samostatné zákony o výkonu trestů, které realizují ústavněprávní požadavek odstupu (odlišení) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody a které se liší v jednotlivostech (Bartsch, 2013; Dessecker, 2013 b; Pyhrr, 2015, 233 ad.). Ustanovení § 66c I č. 1 StGB ukládá provedení rozsáhlého posouzení, na jehož základě se sestaví individuální plán výkonu, který se bude

3 EGMR, rozsudky komory z 7. ledna 2016 – 23279/14 (Bergmann vs Německo), 6. října 2016 – 55594/13 (W.P. vs Německo) a z 2. února 2017 – 10211/12 a 27505/14 (Illseher vs Německo) a rozsudek velké komory z 4. prosince 2018 – 10211/12 a 27505/14 (Illseher vs Německo). Kritické komentáře viz Ullenbruch, Drenkhahn a Morgenstern (2016, Rn. 51 k § 66 StGB).

4 Zákon o reorganizaci zabezpečovací detence a o doprovodných úpravách (*Gesetz zur Neuordnung des Rechts der Sicherungsverwahrung und zu begleitenden Regelungen*) z 22. prosince 2010 (BGBl. I 2300).

5 BVerfG, rozsudek z 4. května 2011 – 2 BvR 2333/08 mj. (= BVerfGE 128, 326); další interpretace BVerfG, rozhodnutí z 20. června 2012 – 2 BvR 1048/11 (= BVerfGE 131, 268). K směřodatnému rozhodnutí BVerfGE 128, 326 existuje řada komentářů, např. Bartsch (2011), Dessecker (2011) a Drenkhahn a Morgenstern (2012).

6 Zákon z 5. prosince 2012 (BGBl. I 2425).

pravidelně doplňovat. Cílem všech opatření je takové snížení nebezpečnosti, které umožní podmíněně nebo nepodmíněně propuštění z výkonu zabezpečovací detence (§ 66c I č. 1 b StGB). Dále § 66c I č. 3 StGB požaduje vhodné extramurální formy výkonu, přípravu na propuštění a podporu propuštěných. S tím již existují konkrétní zkušenosti (Laubenthal, 2015a; Schäfersküpper a Grote, 2016). Závěrem se formuluje nový cíl výkonu zabezpečovací detence: Cílem všech opatření je takové snížení nebezpečnosti, které umožní podmíněně nebo nepodmíněně propuštění z výkonu zabezpečovací detence (§ 66c I č. 1 b StGB). Původní ustanovení § 129 StVollzG, podle kterého „je chovanec (...) bezpečně umístěn do zabezpečovací detence pro ochranu společnosti“, je tak nyní bezpředmětné.

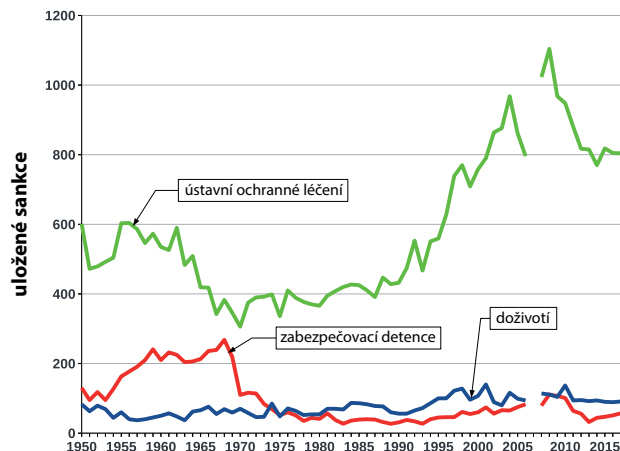
Právo spolkových zemí obsahuje obecný právní nárok osob ve výkonu zabezpečovací detence na realizaci plánu zacházení. Na tom se zákony jednotlivých spolkových zemí v zásadě shodují. Liší se pak v tom, jak konkrétně je tento nárok formulován, v jaké souvislosti je zákonem upravován a ke kterým cílům se aktivity vztahují. Hesensko (§ 4 I HSVVollzG), Dolní Sasko (§ 4 I Nds. SVVollzG) a Severní Porýní-Vestfálsko (§ 2 II SVVollzG) předmět nároku pojímají verbálně poněkud šířeji, když do něj zahrnují i tzv. „opatření v rámci psychiatrie, psychoterapie a sociální terapie“ (Betreuungsmaßnahmen).⁴ Potřeba konkrétních aktivit se má posuzovat individuálně.

V trestním právu pro mládež se tradiční zabezpečovací detence nepředpokládá (§ 7 I, § 106 III 1 StGB). U mladistvých a mladých dospělých však může být uložena výhrada zabezpečovací detence (§ 7 II, § 106 III 2 a IV JGG). Po ukončení ústavního ochranného léčení přichází v úvahu i varianta následně uložené zabezpečovací detence (§ 7 IV, § 106 VII JGG).

1.2 Úřední statistiky

Pokud odhlédneme od doby národního socialismu, umožňuje statistika trestního stíhání (*Strafverfolgungssstatistik*) dlouhodobé sledování sankční praxe od roku 1950. Zveřejněné tabulky se však geograficky omezují po většinu sledovaného období na západní spolkové země a Berlín. Ke statistickému pokrytí celého území Německa došlo až v roce 2007 (Statistisches Bundesamt, 2018 b, s. 10).

Graf 1: Soudem uložená zabezpečovací detence ve srovnání s ukládáním ústavního ochranného léčení psychiatrického a trestu odnětí svobody na doživotí podle oficiálních kriminálních statistik (1950–2017)

Z kriminologického hlediska lze zabezpečovací detenci smysluplně porovnávat s ústavním ochranným léčením psychiatrickým (*die Unterbringung in einem psychiatrischen Krankenhaus* § 63 StGB) a trestem odnětí svobody na doživotí (Graf 1). Nezávisle na právní kvalifikaci těchto sankcí (trest, resp. ochranné opatření) se jedná o soudem uložené reakce na trestné činy spojené s dlouhodobým a časově neomezeným zbavením osobní svobody. Graf 1 vychází z absolutních čísel statistik trestního stíhání.

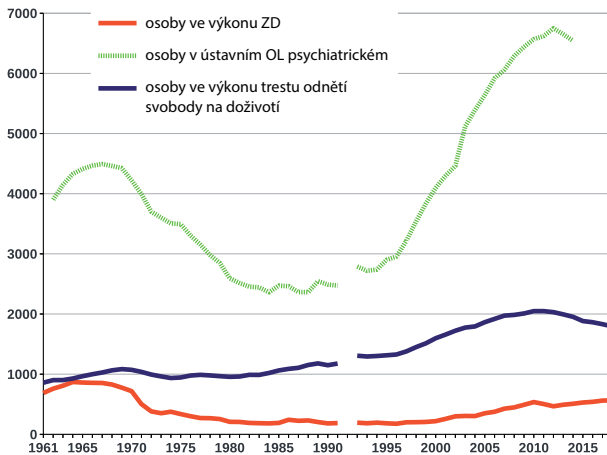
Křivka zabezpečovací detence se až do 1. poloviny 70. letech oproti četnosti trestu odnětí svobody na doživotí zvyšovala, ale od nabytí účinnosti reformy trestního práva je na výrazně nižší úrovni. Toto ochranné opatření bylo v celém sledovaném období ukládáno výrazně méně než ústavní ochranné léčení psychiatrické.

Tento rozdíl potvrzuje i srovnání s vývojem obyvatelstva (Heinz, 2016, s. 254). Hranice 100 uložených zabezpečovacích detencí ročně byla poprvé od roku 1972 překročena až v letech 2008 až 2010. Od té doby jsou tyto počty zhruba poloviční.

Z empirických výzkumů však víme, že statistika nezrcadlí ukládání ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody zcela přesně.⁷ Navíc se do oficiálních kriminálních statistik nezapočítávají nové formy – výhrada zabezpečovací detence (§ 66a StGB) a následně uložená (následná) zabezpečovací detence (§ 66 b StGB).

O dlouhodobém vývoji počtu osob ve výkonu trestněprávních sankcí se zbavením osobní svobody (*Justizvollzug*) vypovídají statistické přehledy výkonu sankcí (*Strafvollzugsstatistik*), zpracované vždy k tzv. rozhodným dnům Údaje pro celé území Německa pak existují od začátku 90. let minulého století (Graf 2, níže).⁸

Graf 2: Vývoj počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence, v ústavním ochranném léčení psychiatrickém a ve výkonu trestu odnětí svobody na doživotí podle statistiky výkonu trestů a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody (1961–2018)

7 Obecně k výpovědní hodnotě statistik trestního práva v této oblasti sankcí srov. Heinz (2006, s. 897 ad.), k zabezpečovací detenci Böhm (2010, s. 767) a Kinzig (1996, s. 158).

8 Nejnovější informace k výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody, které lze v tomto výzkumu zohlednit, jsou uvedeny v Statistisches Bundesamt (2018c).

Počet osob v zabezpečovací detenci byl téměř po celou dobu od roku 1961 výrazně nižší než ve výkonu trestu odnětí svobody na doživotí, zato počet osob v ústavním ochranném léčení psychiatrickém podle § 63 StGB je výrazně vyšší. Počet osob ve výkonu zabezpečovací detence dosáhl nejvyšších hodnot od zavedení statistiky trestního stíhání již v roce 1964 s 870 chovanci. V posledních letech se počet osob ve výkonu zabezpečovací detence pohybuje okolo 500. K rozhodnému dni této statistiky, na jaře 2017, bylo ve výkonu zabezpečovací detence více než 560 osob, tedy více než v „rekordním“ roce 2010, a počet osob ve výkonu zabezpečovací detence se od té doby blíží úrovni, která byla naposledy dosažena okolo roku 1970 (Statistisches Bundesamt, 2018c, s. 11).

Novely zákonů z posledních let se ve statistikách částečně projevily až s prodlením. Nicméně rozdíl mezi zabezpečovací detencí a trestem odnětí svobody na doživotí v rámci statistiky výkonu sankcí je již od začátku zkreslený tím, že se zabezpečovací detence vykonává vždy až po delším trestu odnětí svobody. Pokud bychom měli zahrnout všechny odsouzené, na které se vztahuje zabezpečovací detence, pak by museli být zohledněni i ti, kterým byla zabezpečovací detence uložena nebo vyhrazena, ale zatím se nacházejí ve výkonu trestu odnětí svobody. Tato skupina se v úřední statistice nevykazuje samostatně. Ještě méně uspokojivě se jeví úřední statistiky k ústavnímu ochrannému léčení. V zásadě se omezují na dřívější západní Německo; aktuální údaje se v současnosti nesbírají (Statistisches Bundesamt, 2015 b).

1.3 Dosavadní empirický výzkum

Následující přehled se zaměřuje na novější empirická šetření na téma praxe výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci v Německu. Stranou tedy ponecháváme mezinárodní výzkumy i studie, které se věnují znaleckým posudkům, praxi ukládání těchto sankcí, recidivě nebo diskurzům v oblasti kriminologie a kriminální politiky. Ohledně staršího výzkumu odkazujeme na shrnutí Kinzig (1996, 132 ad.).

1.3.1 Změna praxe výkonu zabezpečovací detence

Autorem nejrozsáhlejšího empirického výzkumu k výkonu zabezpečovací detence bezprostředně před reformou je Tillmann Bartsch (2010). V letech 2006 a 2007 se písemně dotazoval všech zemských justičních správních úřadů a všech tehdejších ústavů pro výkon zabezpečovací detence a vedl polostandardizované rozhovory se 35 zaměstnanci vězeňské služby a 40 chovanci. Zaměřoval se na „dosud dosti neznámou praxi výkonu zabezpečovací detence“ (Bartsch, 2010, s. 139), zjišťoval plnění požadavků, které Spolkový ústavní soud stanovil pro resocializaci a pro odstup (odlišení) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody,⁹ dále zjišťoval pohled chovanců na sankci a snažil se odhalit vliv zpřísnění zákona na praxi výkonu.

Z šetření vyplynulo, že v srpnu 2006 bylo okolo 85 % chovanců umístěno v zařízení, které bylo primárně určeno pro výkon zabezpečovací detence. Pět ze 14 zařízení nedisponovalo samostatným oddělením pro zabezpečovací detenci, i když tento princip ukládal § 140 I StVollzG. Toto promísení odsouzených ve výkonu trestu a osob ve výkonu zabezpečovací detence bylo často ospravedlňováno tím, že se i v menších zařízeních podporují sociální kontakty a chovanci mohou být v uzavřených skupinách, o které se stará stálý personál.

Mezi ústavně právním požadavkem resocializace, požadavkem odlišení (odstupu) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody a realitou výkonu zabezpečovací detence spatřoval Bartsch (2010, 204 ad.) značnou diskrepanci. To platilo jak pro extramurální formy výkonu a nabídky jednotlivých aktivit v rámci programu zacházení, tak i pro personální zabezpečení a finanční plnění, např. odměnu za práci. Chovanci vnímali zabezpečovací detenci většinou jako mimořádně tvrdý trest navíc. Novely zákonů od roku 1998 představují pro výkon trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody značnou zátěž.

V období od roku 2009 do roku 2013 prováděl Kriminologický ústav Dolního Saska – na základě šetření Bartsche (2010) a na pokyn Zemského výboru pro výkon trestněprávních sankcí (*Strafvollzugsausschusses*) – každoroční „sběr dat o situaci ve výkonu zabezpečovací detence“. Ten potvrdil dojem vyplývající z dat z úředních statistik, že zabezpečovací detence je „obdobně jako výkon trestu odnětí svobody mužský fenomén“ (Ansorge, 2014, s. 32), a proto se většina hodnocení týkala mužů. Chovanci byli převážně umísťováni v zařízeních pro výkon zabezpečovací detence, mnozí se nacházeli i v tzv. sociálně terapeutických zařízeních. Přeměna na ústavní ochranné léčení psychiatrické nastávala ojediněle. Doba

9 Viz Kapitola 1.

umístění činila k rozhodnému dni u zhruba dvou třetin odsouzených méně než pět let. Když sledujeme počty propuštěných, které rok od roku kolísají, pak je zjevné, že se délka výkonu zabezpečovací detence do propuštění postupně výrazně snižovala. Většina chovanců absolvovala nějaké extramurální formy výkonu, převážně se však jednalo pouze o opuštění věznice za doprovodu příslušníka vězeňské služby z ústavněprávních důvodů. Podíl osob pracujících ve výkonu se snižoval.

Výzkum zahrnoval i odsouzené, kteří měli po výkonu trestu odnětí svobody nastoupit do výkonu zabezpečovací detence. Jejich počet byl výrazně vyšší než počet osob ve výkonu zabezpečovací detence. Jako právní východisko pro uložení zabezpečovací detence dominovalo stále ještě tradiční uložení podle § 66 StGB. V zařízeních pro výkon zabezpečovací detence pracoval zejména vlastní kmenový personál, což se projevovalo v rostoucím počtu nabídek aktivit v rámci programu zacházení. Také prostory pro výkon, přístup k pobytu venku a ke kontaktům s vnějším světem odpovídaly požadavku odlišení (odstupu) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody (Ansorge, 2013 a 2014).

1.3.2 Délka zabezpečovací detence

V období mezi rokem 2002 a 2011 prováděl KrimZ každoroční sběr dat týkající se délky a způsobu ukončení zabezpečovací detence. V daném období bylo ze zabezpečovací detence propuštěno 324 osob. Absolutní čísla propuštěných byla až do roku 2009 s ročním průměrem 19 propuštěných poměrně nízká. Roky 2010 a 2011 byly naopak ovlivněny poměrně vysokým počtem propuštěných daným novým pohledem na zabezpečovací detenci v souladu s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, s novelou zákona o výkonu zabezpečovací detence a v souladu s rozhodnutím Spolkového ústavního soudu. Medián délky výkonu samotné zabezpečovací detence v celé dekádě činil necelých 7 let a délka celkového zbavení svobody překročila 14 let (Dessecker, 2013c, s. 48 ad.).

Vlivům reformy trestního práva na zabezpečovací detenci se v době před rokem 1998, kdy začala vlna zpřísnění, věnoval především Jörg Kinzig (1996). Zaměřil se na rozhodnutí soudů ukládající zabezpečovací detenci a na rozhodnutí soudů ve vykonávacím řízení, přičemž vycházel z rozsáhlé analýzy více než 300 spisů z trestních řízení ze tří spolkových zemí, ve kterých bylo toto ochranné opatření uloženo nejpozději v roce 1990. Prováděl také výpočty délky výkonu v různých časových obdobích. U osob v zabezpečovací detenci, kterým byla tato sankce uložena v Bádensku-Württembersku, Bavorsku a Severním Porýní-Vestfálsku v období mezi lety 1981 a 1990 a kteří do výkonu nastoupili před dnem sběru dat, činila střední délka umístění 51 měsíců (Kinzig, 1996, s. 469). V následném výzkumu do roku 2002 se střední délka prodloužila na 68 měsíců (Kinzig, 2010, s. 205).

1.3.3 Terapeutické přístupy

Vlivu zde relevantní judikatury Evropského soudu pro lidská práva se věnoval výzkum Jutty Elz (2014). Analyzovala osobní složky více než 80 chovanců, kterých se týkalo zrušení maximální lhůty deseti let pro první umístění v zabezpečovací detenci zavedené roku 1998, a věnovala se zejména průběhu výkonu zabezpečovací detence. Většina byla ve výkonu zabezpečovací detence již výrazně déle než deset let a obecně lze říci, že nabídky terapeutických/léčebných aktivit v rámci programu zacházení nebyly dostatečně dokumentovány. Během výkonu trestu odnětí svobody se sice u většiny účastníků výzkumu plánovala nějaká terapeutická aktivita, ta ovšem začala nebo byla provedena dle plánu jen u několika z nich. To se ale změnilo ve výkonu zabezpečovací detence. Zde byly zaregistrovány intenzivnější snahy o realizaci (léčebného) plánu zacházení, takže u tří čtvrtin případů nějaká aktivita minimálně začala. Velký důraz se kladl na individuální terapeutická opatření, nezářídka pak za asistence externího personálu. Docházelo zde i k přemísťování do sociálně terapeutických zařízení. Zatímco ve výkonu trestu odnětí svobody byly extramurální formy výkonu výjimečné, ve výkonu zabezpečovací detence se již týkaly více než poloviny odsouzených, přičemž se obvykle realizovaly restriktivnější aktivity (Elz, 2014, s. 130 ad. a 193 ad.).

Praxi sociální terapie ve výkonu trestněprávních sankcí se zbavením osobní svobody analyzuje KrimZ od roku 1997 na základě každoročního sběru dat. Poslední (na jaře 2018) se týkal všech 71 sociálně terapeutických zařízení v celém Německu. Mnohá zařízení pro dospělé muže přijímala i chovance zabezpečovací detence, jedno jediné sociálně terapeutické zařízení bylo provozováno výhradně pro účely zabezpečovací detence. Od roku 2011 se ročně účastnilo sociální terapie 60–80 chovanců. Od roku 2013 navíc stoupá počet osob s následně uloženou zabezpečovací detencí (Etzler, 2018, s. 32 a 87).

Odsouzeným s následně uloženou zabezpečovací detencí se dosud věnovalo málo pozornosti. Zatím se na tuto skupinu aplikují programy zacházení otestované na jiných skupinách (Zinnow, Philipp-Wiegmann, Rösler, 2017).

2.

Výzkumné otázky a metody výzkumu

Výzkum současné právní reality výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody předcházejícího trestu odnětí svobody byl doposud nedostatečný. Pokud z posledních let byla k dispozici empirická data, zpravidla nebyla vhodná k popisu změn po nejnovější reformě.

Tento výzkum také vychází vstříc požadavku Spolkového ústavního soudu (nejprve vyřčený pro výkon sankce na mladistvých), aby přístup zákonodárců odpovídal co možná nejvíce realitě.¹⁰ Zákonodárce se tak musí orientovat podle stavu vědeckých poznatků a je povinen stav průběžně sledovat a v případě potřeby i provést nápravu (Dessecker, 2013a, s. 119 ad.; Hillenkamp, 2009). Tomu odpovídají výzkumné a evaluační doložky zakotvené v zemských zákonech o výkonu zabezpečovací detence (např. § 66 HSVVollzG).

2.1 Výzkumné otázky

Z obecného zájmu o poznání právní reality výkonu zabezpečovací detence a s ní spojeného výkonu trestu odnětí svobody byly pro tento výzkumný záměr definovány následující otázky:

1. V jakých zařízeních jsou umístěny osoby ve výkonu zabezpečovací detence?
Již z § 66c I StGB vyplývá, že se pro výkon zabezpečovací detence předpokládají zvláštní ústavy oddělené od výkonu trestu odnětí svobody. Nemusí se však jednat o samostatná zařízení, mohou to být součástí věznic.
2. Do jaké míry mají ústavy pro výkon zabezpečovací detence vlastní personál?
Podle požadavků formulovaných v § 66c I č. 1 StGB musí zařízení poskytovat specifické nabídky terapie/léčby v rámci programu/plánu zacházení. Předpokladem je však adekvátní personální zabezpečení.
3. Jak jsou zastoupeny jednotlivé formy zabezpečovací detence? Jak dlouho trvá výkon zabezpečovací detence? Jak se výkon zabezpečovací detence ukončuje?
Zákonodárce v posledních letech zavedl další formy zabezpečovací detence, které se v úředních statistikách nezohledňují, nicméně jejich význam pro výkon této sankce bude patrně narůstat. Délka a způsoby ukončení výkonu jsou důležité prvky popisu komplexního průběhu výkonu.
4. Jaké extramurální činnosti se aplikují ve výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci?
Aktivity s mírnějšími bezpečnostními opatřeními představují důležité příležitosti, protože lze využívat i nabídky za zdmi zařízení. Patří k nejdůležitějším aktivitám programu zacházení, jaké jsou ve výkonu sankcí k dispozici. Často se takováto prověřování osob ve výkonu považují za nezbytnou podmínku pro příznivou prognózu nebezpečnosti, na které zpravidla závisí propuštění.

10 BVerfG, rozsudek z 31. května 2006 – 2 BvR 1673/04 mj. (= BVerfGE 116, 69 <90 ad.>).

5. Které terapie a metody na podporu osob v zabezpečovací detenci a osob ve výkonu trestu s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí se ve výkonu aplikují? Jak se u nich osvědčují?

Již § 66c I č. 1 a StGB uvádí jako příklad „aktivity z oboru psychiatrie, psychoterapie nebo sociální terapie“. Toto spektrum pak blíže specifikují zákony jednotlivých zemí o výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody (např. § 10 I 2 HSVVollzG). Dosavadní poznatky z příslušných terapeutických programů se však do značné míry omezují na jiné aspekty, než které jsou relevantní pro náš výzkum.

2.2 Metody sběru dat

Sběr dat začal na jaře 2014 formou záznamového archu zaslaného všem zemským justičním správním úřadům a zařízení pro výkon trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody, ve kterých se vykonávala zabezpečovací detence nebo jí předcházející trest odnětí svobody nebo trest pro mladistvé. Rozhodný den byl 31. březen. Sběr dat se od té doby každoročně opakuje. V elektronické formě se aplikují další nástroje sběru dat, které obsahují jednoduché matice pro zadávání dat do tabulkových dokumentů ve formátu *.xls (MS Excel 97/2000/XP/2003) s pokyny k vyplnění.

2.2.1 Přehledová data

Na úrovni spolkových zemí¹¹ se shromažďovala agregovaná přehledová data o výkonu zabezpečovací detence a výkonu trestu odnětí svobody nebo trestu pro mladistvé s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí. Konkrétně se jednalo o tyto oblasti:

- celkový počet osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí podle pohlaví,
- celkový počet ukončení výkonu (osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí) podle pohlaví,
- umístění osob ve výkonu zabezpečovací detence podle druhu zařízení a pohlaví (kapacita a skutečná naplněnost zařízení).

Tabulky vycházejí z nástrojů sběru dat pro statistické přehledy výkonu trestu (zázn. arch, ukázka). Data dodávaly kriminologické ústavy jednotlivých zemí, zemské justiční správní úřady a příslušné věznice. Odpovědnost za kontrolu úplnosti a důvěryhodnosti dat i včasné předání vyplněných tabulek KrimZ měly kriminologické ústavy či jiné ústřední orgány jednotlivých zemí.

Dále uvádíme tabulku s údaji o plánu pracovních pozic a personálním zabezpečení v ústavech pro výkon zabezpečovací detence. Ve většině zemí přicházel v úvahu vždy pouze jeden ústav, v Severním Porýní-Vestfálsku pak v prvních letech po reformě dva ústavy.

11 Sběr dat se v období od roku 2014 týkal všech spolkových zemí kromě Brém. Výkon zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí probíhal pro odsouzené z této spolkové země na základě správní dohody ve věznici Rosdorf (Dolní Sasko).

V Brémách, Sársku, Šlesvicku-Holštýnsku a Durynsku žádný takový ústav neexistoval. Data z ústavu pro výkon zabezpečovací detence na ženách v Hesensku se vzhledem k jejich velmi nízkému počtu nesbírala.

2.2.2 Případová data

Kromě agregovaných dat byla v příslušných zařízeních – rovněž každoročně k 31. březnu, a pokud to bylo smysluplné, pak i zpětně pro dobu od posledního sběru dat – shromažďována individuální případová data o výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody nebo trestu pro mladistvé s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí.

Při první registraci osoby (*Erste Erfassung*) byla vždy zřízena osobní složka s jedinečným, automaticky generovaným identifikačním číslem, které mělo dotyčnému zůstat i v následujících letech i po případném přemístění. Složka obsahuje záznamový arch, který se může pravidelně doplňovat, a to při každém pravidelném zhodnocení a plánování programu zacházení (tzv. *Vollzugskonferenz*), nejpozději však v rozhodný den (31. března) každého roku, takže ho lze využít i pro aktualizaci plánu výkonu a jako interní dokumentaci.

Záznamový arch se skládá ze dvou rozsáhlých listů s tabulkami, které sledují tyto oblasti:

- sociodemografické údaje (status, věk, pohlaví, státní příslušnost, umístění do výkonu);
- trestný čin, za který byla dotyčnému uložena sankce (*Anlassdelikte*);
- ukončení výkonu trestu a zabezpečovací detence (*Beendigung der Strafhaft und der Sicherungsverwahrung*);
- začátek a konec výkonu zabezpečovací detence (*Beginn und Beendigung der Unterbringung*), druh zařízení (*Art der Unterbringung*), přemístění (*Verlegungen*);
- extramurální formy výkonu zabezpečovací detence, včetně umístění v otevřeném výkonu (*vollzugsöffnende Maßnahmen, einschließlich Unterbringung im offenen Vollzug*), způsobilost (*Eignung*), realizace (*Durchführung*);
- program zacházení (léčby) – potřeby (*Behandlungsbedarf*), účast (*-teilnahme*), výsledky (*-ergebnisse*);
- absolvování programu zacházení a dosažené výsledky vzhledem k identifikovaným potřebám (*Behandlungsteilnahme und -ergebnisse nach Behandlungsbedarf*);
- posouzení odbornými zaměstnanci (*Beurteilungen durch die Fachdienste*).

Sběr dat připravovala celostátní pracovní skupina, která ve své práci vycházela z návrhu kriminologických ústavů v Dolním Sasku a Porýní-Falci.

3.

Výkon zabezpečovací detence – stručný přehled

Úřední statistiky kriminality se i po reformě zabezpečovací detence v zásadě zaměřují na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, které tvoří největší podíl osob v zařízeních pro výkon trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody. O osobách, které jsou umístěny v zabezpečovací detenci, poskytují statistiky pouze málo globálních údajů. Jako samostatná kategorie se nevykazují ani odsouzení, kterým byla uložena nebo vyhrazena zabezpečovací detence. Z těchto důvodů byly v rámci tohoto výzkumu shromažďovány i vybrané agregované údaje, které dokreslují obrázek statistiky výkonu trestněprávních sankcí.

3.1 Celkový počet osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí

Statistika výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody se tradičně nevztahuje jen na odsouzené ve výkonu trestu, ale i na „chovance“ (*Verwahrten*) (Statistisches Bundesamt, 2018c, s. 8 ad.). Terminologie byla mezitím změněna na „osoby ve výkonu zabezpečovací detence“ (*Untergebrachte*) (§ 66c I č. 1 StGB), což se však ve statistice ještě neprojevuje. (Pozn. překlad.: původní termín „*Verwahrte*“ je možné přeložit cca jako „*detencovaný*“, nový termín „*Untergebrachte*“ odpovídá českému překladu „*umístěný*“).

Pokud jde o celkový počet osob, kterých se týká zabezpečovací detence, pak tento výzkum překračuje možnosti úřední statistiky pouze do určité míry.¹²

Stejně jako statistika výkonu i tento sběr dat zahrnuje osoby, které byly k rozhodnému dni ve výkonu zabezpečovací detence. Myslí se tím celkový počet fyzicky přítomných osob ve výkonu zabezpečovací detence k rozhodnému dni. Nejsou zde započteny osoby ve smyslu zákona o zacházení s psychicky narušenými pachateli násilných trestných činů (ThUG), kteří mohou být umístěni ve výkonu ústavního ochranného léčení psychiatrického¹³, ani pacienti ústavního ochranného léčení (§ 63 a § 64 StGB).

Sběr dat se týká i osob ve výkonu trestu s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí. Tím se myslí všechny osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a osoby ve výkonu trestu pro mladistvé, u kterých byla zabezpečovací detence uložena (§ 66, § 66a III, § 66 b StGB, § 7 II 2 a IV, § 106 VI a VII JGG) nebo vyhrazena (§ 66a I a II StGB, § 7 II 1, § 106 III a IV JGG). Tato skupina dosud nebyla ve statistice výkonu vykazována samostatně. Nadřazený pojem pro tuto skupinu, který se ujal ve výkonu trestu, je „osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s vyznačenou zabezpečovací detencí“ („*Gefangene mit vorgemerakter Sicherungsverwahrung*“)

Jak vyplývá z tabulky 1 na následující straně, bylo ve výkonu zabezpečovací detence na celém území Německa 31. března 2014 více než 500 osob. Skupina osob ve výkonu trestu s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí byla zhruba o pětinu větší. Porovnáváme-li tyto údaje se staršími údaji (Ansorge, 2013 a 2014), pak je tento poměr

12 Pro rozhodný den na jaře 2014 jsou k dispozici úplné údaje ze všech spolkových zemí, pro rozhodné dny na jaře 2015 a jaře 2016 jsou k dispozici úplné údaje ze všech spolkových zemí s výjimkou Hamburku.

13 Zákon o zacházení s psychicky narušenými pachateli násilných trestných činů (*Therapieunterbringungsgesetz*, ThUG) je podle rozhodnutí Německého ústavního soudu (BVerfG) z 11. července 2013 – 2 BvR 2302/11 mj. (= BVerfGE 134, 33) zastaralý/překonaný (Ullenbruch, 2014).

několik let relativně stabilní. Při porovnání let 2014, 2015 a 2016 dochází v souladu s údaji ze statistiky výkonu trestněprávních sankcí (viz kapitolu 1.2 výše) v celém Německu k nárůstu počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence, zatímco počet osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou či vyhrazenou zabezpečovací detencí pozvolna klesá. To však nevylučuje regionální odchylky. Celkem lze očekávat, že počet osob ve výkonu zabezpečovací detence bude nadále narůstat, pokud nedojde k výraznému navýšení počtu případů upuštění od detence nebo pokud se délka výkonu zabezpečovací detence zásadně nezkrátí.

Osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci činí zhruba 2 % z celkové populace ve vězení.

Podíl žen ve výkonu zabezpečovací detence (0,2 %) je ještě výrazně nižší než u žen ve výkonu trestu celkem (5,7 %). Od roku 2009 nebyly k rozhodným dnům statistiky výkonu ve výkonu zabezpečovací detence nikdy více než tři ženy, v předchozích letech někdy ani jedna (Statistisches Bundesamt, 2018c, s. 11).

Tabulka 1: Vězeňská populace, osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí 2014-2016 (vždy k 31. březnu)

	2014				2014			
	Německo				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%	Muži	Ženy	Celkem	%
Osoby ve výkonu ZD	509	1	510	0,9	480	1	481	0,9
Osoby ve VTOS s uloženou/ vyhrazenou ZD*	608	2	610	1,1	582	2	584	1,1
Osoby ve VTOS a osoby ve výkonu ZD celkem**	51 419	3 096	54 515		50 188	3 046	53 234	

	2015				2016			
	15 spolkových zemí				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%	Muži	Ženy	Celkem	%
Osoby ve výkonu ZD	498	1	499	1,0	509	2	511	1,0
Osoby ve VTOS s uloženou/ vyhrazenou ZD*	564	2	566	1,1	542	-	542	1,1
Osoby ve VTOS a osoby ve výkonu ZD celkem**	48 209	3 052	51 261		46 663	3 011	49 674	

* KrimZ-Studie

** Statistisches Bundesamt (2015, s. 11); Statistisches Bundesamt (2016c, s. 12); Statistisches Bundesamt (2017, s. 12)

Skutečnost, že se zabezpečovací detence ukládá ženám jen velmi ojediněle, souvisí zřejmě mimo jiné s tím, že si jen málo žen odpykává trest odnětí svobody za sexuální delikty (Statistisches Bundesamt, 2018c, s. 21), za které se zabezpečovací detence zpravidla ukládá (viz Kapitolu 4.2). Podle kriminologických výzkumů bývají ženy navíc málokdy

celoživotní recidivistky (Block, Blokland, van der Werff, van Os, Nieuwebeerta, 2010; Cauffman, Monahan, Thomas, 2015; Godfrey, Cox, Farrall, 2010, s. 121), tudíž téměř nikdy nejsou naplněny formální předpoklady § 66 I 1 StGB.

Tabulka A.1¹⁴ poskytuje přehled o celkovém počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí podle zemí. V prvním sledovaném roce, v roce 2014, se více než pětina těchto osob nacházela ve výkonu sankce v Severním Porýní-Vestfálsku, desetina v Bádensku-Württembersku, desetina v Bavorsku a další desetina v Hesensku. I výsledky z následujících let, 2015 a 2016, dokládají regionálně odlišný vývoj.

3.2 Ukončení výkonu a propuštění

Na úrovni spolkových zemí se v tomto výzkumu zjišťuje, kolik osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí bylo propuštěno během roku před rozhodným dnem nebo jinak opustilo výkon trestu či ochranného opatření v dané zemi. Důvody ukončení však nejsou blíže specifikovány, takže se v přehledu uvádí jen celkový počet.

Za propuštěné se považují osoby, u kterých byl výkon zabezpečovací detence podmíněně odložen (§ 67c StGB) nebo kteří byli ze zabezpečovací detence podmíněně propuštěni (§ 67d II StGB) nebo nepodmíněně propuštěni podle § 67d III StGB. Dále sem patří další situace jako např. propuštění v souvislosti s novým projednáním případu (§ 360 II StPO). Jako ukončení z jiných důvodů se označuje přemístění do ústavního ochranného léčení psychiatrického nebo protialkoholního a protitoxikomanického (§ 67a II StGB) nebo úmrtí v době výkonu sankce. Dále sem patří případy upuštění od dalšího výkonu na základě rozhodnutí o právu pobytu cizinců na území Německa (§ 456a StPO).

Tabulka 2: Ukončení výkonu zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí 2014-2016

	2014				2014			
	Německo				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%*	Muži	Ženy	Celkem	%*
Osoby ve výkonu ZD	39	1	40	8,4	509	2	511	1,0
Osoby ve VTOS s uloženou/ vyhrazenou ZD	5	0	5	0,8	542	-	542	1,1

14 Seznam tabulek začínajících písmenem A se nachází v příloze (viz str. 85), k dispozici jsou v originální verzi, nebo přes odkaz.

	2015				2016			
	15 spolkových zemí				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%*	Muži	Ženy	Celkem	%*
Osoby ve výkonu ZD	49	0	49	9,6	50	1	51	10,2
Osoby ve VTOS s uloženou/ vyhrazenou ZD	28	0	28	4,8	21	0	21	3,7

* V poměru k obsazenosti k rozhodnému dni předchozího roku. V roce 2013 se jednalo o 479 osob ve výkonu zabezpečovací detence, z toho 18 v Hamburku, a 640 osob ve výkonu trestu odnětí svobody, z toho 24 v Hamburku. Údaje k letům 2014 a 2015 vyplývají z tabulky 1.

Přemístění do jiné spolkové země (na delší dobu) se při zjišťování souhrnných dat z technických důvodů považují také jako ukončení výkonu, aby bylo možné srovnávat údaje z jednotlivých zemí s předchozím rokem.

Tabulka 2 obsahuje celkový počet ukončení výkonu sankce pro všechny spolkové země. Údaje pro jednotlivé země vyplývají z tabulky A.2. Podle těchto údajů opustilo v období od 1. dubna 2013 do 31. března 2014 celkem 40 osob výkon zabezpečovací detence a pět osob výkon trestu předcházející zabezpečovací detenci ve své spolkové zemi. Posouzení, zda se skutečně jednalo o propuštění, by však vyžadovalo další informace. Takže se v době mezi dubnem 2013 a březnem 2014, zřejmě ale i v následujícím roce, mohlo v uvedených případech ukončení výkonu zabezpečovací detence jednat o přemístění do jiné spolkové země na základě právně účinných dohod o výkonu zabezpečovací detence. Dále je počet ukončení výkonu trestu u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí v prvním roce sběru dat poněkud nižší, protože jedna spolková země sdělila, že tento údaj nemohl být v roce 2014 zjištěn.

U 15 spolkových zemí lze sledovat vývoj po dobu tří let. Z toho vyplývá, že počet ukončení výkonu zabezpečovací detence od roku 2014 mírně narůstal. Zato počet ukončení výkonu trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci byl vždy výrazně nižší.

Důvody těchto ukončení mohou být různé. Podobně jako u statistik pohybů osob ve výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody, která se obecně vztahuje na „odchody” v rámci určitého období (Statistisches Bundesamt, 2018a, s. 8 ad.), se jedná spíše o technickou informaci. Aktuální obsazenost k rozhodnému dni tím nemůže být úplně vysvětlena už proto, že se nezjišťují odpovídající údaje o příchozech/nástupech. Individuální údaje však umožňují přesnější pohled (kapitola 4.3 a 4.4 níže).

3.3 Zařízení pro výkon zabezpečovací detence

3.3.1 Kapacita zařízení

Z požadavku odlišení (odstupu) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody a z nových zákonů o výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody vyplývá, že se zabezpečovací detence musí vykonávat ve zvláštních ústavech. To jednotlivé spolkové země řeší různě: Brémy, Sársko, Šlesvicko-Holštýnsko a Durynsko neprovozují vlastní ústav, tudíž mnohé ústavy slouží několika spolkovým zemím. To zatím platí pro muže s uloženou zabezpečovací detencí z Brém a Dolního Saska (výkon ve věznici Rosdorf v Dolním Sasku), Hamburku a Šlesvicka-Holštýnska (výkon ve věznici Fuhlsbüttel v Hamburku),¹⁵ z Hesenska a Durynska (výkon ve věznici Schwalmstadt v Hesensku, přechodně ve věznici Weiterstadt)¹⁶ a z Porýní-Falcu a Sárska (výkon ve věznici Diez v Porýní-Falc).¹⁷ Pro již zmiňovaný malý počet žen v zabezpečovací detenci bylo zřízeno centrální zařízení ve věznici Frankfurt nad Mohanem III. Dále existuje spolupráce mezi Brandenburskem a Meklenburskem-Pomořanskem, kdy obě země provozují vlastní ústavy s cílem vytvořit homogenní skupiny.¹⁸

Stejně jako v oficiálních statistických přehledech obsazenosti jednotlivých zařízení pro výkon trestu byla nejprve shromažďována data o kapacitě zařízení, abychom mohli následně zjišťovat jejich vytíženost. Kapacitou se zde rozumí kapacita zařízení stanovená pro rozhodný den vyhrazená pro výkon zabezpečovací detence. Sem spadají ústavy pro uzavřený výkon určené pro výkon zabezpečovací detence, ale i jiná zařízení a oddělení (např. sociálně terapeutická zařízení), která mají vyhrazena místa pro osoby ve výkonu zabezpečovací detence.

Vzhledem k rozmanitosti Německa lze očekávat regionální rozdíly, což dokládá tabulka A.3. Ve výchozím roce 2014 a s určitými modifikacemi i v následujících letech 2015 a 2016 provozovaly jednotlivé země především zařízení pro uzavřený výkon označená jako ústavy pro výkon zabezpečovací detence. Kromě Severního Porýní-Vestfálska existoval pro početně dominující mužské osazenstvo zabezpečovací detence v každé spolkové zemi maximálně jeden ústav tohoto druhu. Zatímco menší země jako Brandenbursko, Meklenbursko-Pomořansko a Sasko-Anhaltsko provozovaly ústavy pro max. 20 osob, disponovalo šest zemí ústavy pro min. 60 osob. Rozdíly mezi lety 2014 a 2015 ukazují regionálně rozdílné rozšíření kapacit, které zůstaly v roce 2016 zachovány.

15 Státní smlouva mezi Šlesvickem-Holštýnskem a Svobodným hanzovním městem Hamburk o spolupráci v oblasti zabezpečovací detence a terapeutických pobytů ze 7. listopadu 2013 (HmbGVBl. s. 208 a s. 288).

16 Státní smlouva mezi Hesenskem a Svobodným státem Durynsko o zřízení a společném užívání ústavu pro výkon zabezpečovací detence z 20. prosince 2012 (Hess. GVBl. 2013, s. 117).

17 Správní dohoda mezi Porýním-Falcem a Sárskem z roku 2010 byla krátkodobě prodloužena.

18 Státní smlouva mezi Brandenburskem a Meklenburskem-Pomořanskem o spolupráci při výkonu zabezpečovací detence z 13. března 2014 (GVBl. Brandenburg I č. 40). Ohledně praxe viz Sprenger (2016).

Mimo ústav pro výkon zabezpečovací detence bylo pro osoby ve výkonu detence k dispozici jen několik míst – zejména v sociálně terapeutických zařízeních, výjimečně pak v otevřeném výkonu. Nejednalo se však o kapacity výhradně určené pro výkon zabezpečovací detence, ale spíše o možnost přijetí do sociální terapie, pokud o to měl dotčený zájem.

3.3.2 Skutečná obsazenost zařízení

První výzkumná otázka výzkumu zní: V jakých zařízeních jsou umístěny osoby ve výkonu zabezpečovací detence? Při sběru přehledový dat se stejně jako v měsíčních statistických hlášeních o počtu osob ve výkonu trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence sledovala skutečná obsazenost, tedy mimo jiné celkový počet osob ve výkonu zabezpečovací detence fyzicky přítomných v rozhodný den bez ohledu na to, z které spolkové země pocházejí. Údaje se získávají v té spolkové zemi, ve které se zabezpečovací detence vykonává. Přečasně nepřítomné osoby, např. při dlouhodobém opuštění věznice v rámci extramurálních forem výkonu, se do aktuální evidence nezapočítávají. Pokud je výkon zabezpečovací detence k rozhodnému dni přerušen, pak není osoba v daném roce započtena.

V ústavech pro výkon zabezpečovací detence se již při prvním sběru dat na jaře 2014 nacházelo více než 80 % chovanců (viz tabulku 3). Tato skupina zahrnuje i osoby, které se v rámci ústavu pro výkon zabezpečovací detence účastní sociální terapie. Specializovaná sociálně terapeutická sekce v rámci ústavu pro výkon zabezpečovací detence existuje zatím jen ve věznici Werl (Etzler, 2018, s. 7). V následujících letech až do jara 2016 stoupl podíl osob, které zabezpečovací detenci vykonávaly v ústavech pro výkon zabezpečovací detence, na více než 85 % (v 15 spolkových zemích).

Oproti tomu se umístění v otevřeném výkonu, tedy mimo specializované ústavy pro výkon zabezpečovací detence, vzhledem k nepříznivé prognóze nebezpečnosti u těchto odsouzených dle očekávání využívalo jen výjimečně, a to zpravidla před propuštěním v rámci přípravy na návrat na svobodu. K tomu se ještě podrobněji vrátíme na základě individuálních dat (v kapitole 5.2).

Tabulka 3: Umístění do výkonu zabezpečovací detence 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016 podle zařízení

	2014				2014			
	Německo				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%	Muži	Ženy	Celkem	%
Ústav pro výkon ZD	415	1	416	82,1	393	1	394	82,4
Otevřený výkon ZD	7	0	7	1,4	6	0	6	1,3
Sociální terapie, mimo ZD	64	0	64	12,6	58	0	58	12,1
Ostatní	20	0	20	3,9	20	0	20	4,2
Celkem	506	1	507	100	477	1	478	100

	2015				2016			
	15 spolkových zemí				15 spolkových zemí			
	Muži	Ženy	Celkem	%	Muži	Ženy	Celkem	%
Ústav pro výkon ZD	436	1	437	87,8	432	2	434	85,3
Otevřený výkon ZD	6	0	6	1,2	7	0	7	1,4
Sociální terapie, mimo ZD	52	0	52	10,4	64	0	64	12,6
Ostatní	3	0	3	0,6	4	0	4	0,8
Celkem	497	1	498	100	507	2	509	100

Jako hlavní alternativa k ústavům pro výkon zabezpečovací detence sloužila ve věznicích mnoha spolkových zemí oddělení nebo zařízení sociální terapie (*Sozialtherapie*). Tam se v roce 2014 nacházela každá osmá osoba ve výkonu zabezpečovací detence. Využívání sociální terapie se v jednotlivých spolkových zemích liší (tabulka A.4). Dále se sledují pokroky sociální terapie v rámci výkonu trestní sankce. Zda se sociální terapie výhledově přemístí do ústavů pro výkon zabezpečovací detence nebo se tam vytvoří nově, se ukáže až časem. Ve sledovaných letech 2014 až 2016 (pro 15 spolkových zemí) k žádným výraznějším změnám v tomto ohledu nedošlo.

„Ostatní“ zařízení jsou taková zařízení, která nejsou ani ústav pro výkon zabezpečovací detence, ani zařízení pro otevřený výkon nebo sociálně terapeutické zařízení či oddělení. V této kategorii jsou tedy především zařízení pro uzavřený výkon trestu odnětí svobody. Zatímco se na jaře 2014 v takových zařízeních nacházela ještě 4 % osob ve výkonu zabezpečovací detence, v následujících letech to bylo už jen několik málo osob. To koresponduje s úvahou, že se individuální řešení hledají jen výjimečně, zřejmě i z bezpečnostních důvodů.

3.4 Personální zabezpečení výkonu zabezpečovací detence

Druhá výzkumná otázka tohoto výzkumu zní: Do jaké míry mají ústavy pro výkon zabezpečovací detence vlastní personál? Tabulka 4 shrnuje údaje ze všech ústavů pro výkon zabezpečovací detence u mužů. Tabulka A.5 pak nabízí údaje podle jednotlivých spolkových zemí. V roce 2014 se shromažďovala data ze 13 zařízení z celého území Německa. Do sběru dat nebylo zahrnuto zařízení pro ženy ve výkonu zabezpečovací detence, a to věznice Frankfurt nad Mohanem III, protože je výrazně menší a nelze očekávat samostatné personální zabezpečení.¹⁹

¹⁹ Jednalo se o stejná zařízení, která sledoval Dax (2017, s. 452 ad.) z hlediska dodržování požadavku odlišení výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody.

Tabulka 4: Personální zabezpečení ústavů pro výkon zabezpečovací detence ke dni 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016

Pozice/funkce	2014			2014		
	Německo			15 spolkových zemí		
	Míst celkem*	Obsazeno*	Externí**	Míst celkem*	Obsazeno*	Externí**
Nejvyšší stupeň státní služby	7,8	7,3		7,8	5,2	
Psychologická služba	43,9	35,4	184,5	41,9	33,4	179,5
Sociální služba	42,8	34,5	164,5	42,8	34,5	164,5
Střední stupeň pracovníci v dílnách	276,0	266,6	1 001,5	259,0	249,6	1 001,5
Vyšší stupeň státní služby	9,2	8,2	81,5		7,2	82
Lékařská služba	4,3	2,5		4,3	2,5	

Pozice/funkce	2015			2016		
	15 spolkových zemí			15 spolkových zemí		
	Míst celkem*	Obsazeno*	Externí**	Míst celkem*	Obsazeno*	Externí**
Nejvyšší stupeň státní služby ²⁰	5,8	7,3		7,0	7,3	
Psychologická služba	41,2	34,2	244	41,2	34,9	246,3
Sociální služba	39,5	39,5	165,0	43,8	40,0	207,0
Střední stupeň pracovníci v dílnách	272,0	262,0	1 112,0	284,0	268,4	1 117,5
Vyšší stupeň státní služby	6,7	5,4	82,0	8,9	7,9	81,5
Lékařská služba	3,3	1,3	(4)	5,3	2,8	36,0

* Počet míst

** hodin týdně

U všech funkcí se zjišťovalo, jaké úvazky byly vyčleněny pro ústavy pro výkon zabezpečovací detence (§ 66c I StGB) a kolik jich bylo v rozhodný den skutečně obsazeno. Údaje o místech celkem vycházejí z úředních zdrojů, např. z plánů pracovních míst nebo plánů pro personální zabezpečení správních činností. Počet míst celkem (v některých spolkových zemích také jako „objem pracovní činnosti, „personální kapacity“ nebo „úvazky“) označuje celkový dostupný počet míst na plný a částečný úvazek pro řádné zaměstnance, bez ohledu na druh zaměstnaneckého poměru, na zaměstnávající instituci nebo zaměstnavatele. Irelevantní byla také informace, zda byly služby poskytovány vězeňskou službou nebo

20 Pozn. překl.: pozice označené jako „státní služba“ jsou příslušníci vězeňské služby. „Střední stupeň“ jsou řadoví dozorcí, „vyšší“ a „nejvyšší“ stupeň jsou příslušníci vězeňské služby, kteří splnili určitá kvalifikační kritéria a jsou služebně starší. „Pracovníci v dílnách“ jsou příslušníci vězeňské služby, kteří vedou pracovní činnost chovanců z odborného hlediska a současně nad nimi vykonávají dohled.

soukromým poskytovatelem spolupracujícím při výkonu sankce v daném ústavu. Tabulka zahrnuje i údaje o pracovní činnosti externistů a osob v jiných atypických pracovních poměrech v hodinách za týden.

Personální struktura v ústavech pro výkon zabezpečovací detence v zásadě připomíná personální strukturu ve věznicích, ale určité rozdíly zde jsou: Jen každý druhý ústav má vlastního ředitele, což umožňují zákony o výkonu: Např. § 70 I 2 HSVVollzG stanovuje, že vedení nesamostatného ústavu je spojeno s vedením věznice, ke které je ústav přiřčen. V personálních plánech spolkových zemí se to projevovalo různě: Někde byly zřízeny funkce ředitele zabezpečovací detence na plný nebo částečný úvazek, někde tuto funkci zastával ředitel zastřešující věznice.²¹

Místa pro psychology a sociální pracovníky byla vypsána zhruba ve stejném rozsahu. V některých ústavech tyto pozice nebyly plně obsazeny, což může souviset s tím, že se ústav původně plánoval pro větší počet chovanců. V některých případech měly ústavy problémy s náborem personálu. Dále existují v mnoha ústavech pozice ergoterapeuta a pedagoga.

Zaměstnanci středního stupně státní služby mají za úkol mimo jiné zajišťovat bezpečnost, což je pro zabezpečovací detenci důležité i po reformě. Tato skupina zaměstnanců má stejně jako ve výkonu trestu odnětí svobody řadu dalších úkolů, např. organizaci dne, péči o chovance a jejich zabezpečení (Laubenthal, 2015c, 188 ad.). Proto nepřekvapuje, že tato skupina zaměstnanců je početně dominantní.

Podle představ zákonodárce hraje v rámci nových terapeutických přístupů důležitou roli psychiatrická péče. Aktivity v této oblasti se např. uvádějí na prvním místě na seznamu povinných údajů plánu péče a zacházení v § 10 I 2 HSVVollzG. Zvláštní pracovní pozice pro lékařskou péči byly vytvořeny jen v několika málo ústavech a jsou obsazeny jen částečně. Jak dotazovaní několikrát zmínili, zajišťují tyto funkce částečně externisté, částečně lékařský personál zastřešující věznice. Zcela chybí pečovatelé, tedy personál typický pro ústavní ochranné léčení.

21 Viz také záznamy o externistech v mnohých ústavech v roce 2014.

4.

Osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody

Kromě již prezentovaných agregovaných přehledových dat byl od roku 2014 každoročně prováděn detailnější sběr případových dat. Jedná se o celostátní souhrnný sběr dat o všech osobách ve výkonu zabezpečovací detence a osobách ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí, bez ohledu na to, zda se nacházejí v zařízení se zvláštní kompetencí – např. v ústavu pro výkon zabezpečovací detence.

Případová data o průběhu zacházení a o extramurálních formách výkonu zabezpečovací detence se převážně týkají roku od posledního sběru dat. Je -li to pro posouzení průběhu výkonu zajímavé, zjišťují se i starší události. Formuláře vyplní odborní zaměstnanci v příslušných zařízeních a pak je pseudonymizují.

Toto shromažďování případových dat do značné míry odpovídá postupu při shromažďování přehledových dat. I individuální data se týkají dvou velkých výzkumných souborů – osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí. I zde se jedná o osoby, jejichž výkon trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence probíhá k rozhodnému dni nebo byl ukončen v roce před rozhodným dnem. V příslušném roce se pro účely tohoto výzkumu neevidují osoby, jejichž výkon trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence byl k rozhodnému dni přerušen. Přechnodně nepřítomné osoby se zde – na rozdíl od přehledových dat – evidují, abychom mohli sledovat průběh jednotlivých extramurálních aktivit ve výkonu ZD.

Výsledky prezentované v dalších kapitolách se opírají o deskriptivní vyhodnocování dat k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015. Popisují tak situaci v začátcích implementace reformy výkonu zabezpečovací detence. Popis dalších období tak bude úkolem pro budoucí publikace.

4.1 K popisu výzkumného souboru

Osoby z výzkumného souboru lze obecně charakterizovat na základě několika rysů. Případová data zjišťovaná sběrem individuálních údajů pro roky 2014 a 2015 neodpovídají zcela celkovým číslům z přehledových dat v tabulce 1, což může být dáno zejména odlišnými technikami sběru dat a využitím jiných zdrojů informací. Případová data však i přes někdy chybějící informace k některým ukazatelům umožňují diferencovaný pohled na problematiku.

Výzkumné soubory se k oběma rozhodným dnům do značné míry shodovaly. Osoby evidované na jaře 2014 se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu zabezpečovací detence nacházely obvykle i následující rok. Dále se evidovaly případy přerušení a ukončení výkonu. Výsledky se pak k oběma rozhodným dnům hodnotily samostatně. Rozdíly mezi těmito dvěma daty vznikly např. tehdy, když osoba spadala do výzkumného souboru pouze k jednomu datu. Například odsouzený, jehož rozsudek k trestu odnětí svobody a uložení zabezpečovací detence nabyl účinnosti na podzim 2014, byl registrován až v roce 2015. Naopak odsouzený, který byl v březnu 2014 podmíněně propuštěn ze zabezpečovací detence a během jednoho roku se do výkonu nevrátil, již k rozhodnému dni v březnu 2015 započítán nebyl.

4.1.1 Status

Zde nás zajímá stádium výkonu, kterého osoby ve výzkumném souboru dosáhly k danému rozhodnému dni. Proto používáme ukazatel „status“, který nahrubo odlišuje kategorie osoby ve výkonu trestu odnětí svobody (příp. trestu pro mladistvé) a osoby ve výkonu zabezpečovací detence a dále případy přerušeni a ukončení (tabulka A.6). K rozhodnému dni 31. března 2014 sestával výzkumný soubor z 1.142 osob; téměř u všech máme k dispozici sociodemografická data. Pouze čtyři osoby byly ženy, 114 osob (tedy 10 %) nemělo německou státní příslušnost. Celkem 555 osob, tedy téměř polovina výzkumného souboru, byli dospělí ve výkonu trestu odnětí svobody, jimž byla uložena zabezpečovací detence podle § 66 StGB. Druhou velkou skupinu tvořilo 515 osob v zabezpečovací detenci (45 %). Výrazně menší skupinu, 50 osob (4,4 %), tvořili odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody, jimž byla zabezpečovací detence vyhrazena podle § 66a StGB. U 17 osob byl výkon trestní sankce ukončen během jednoho roku před rozhodným dnem, a u čtyř osob byl výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci v rozhodný den přerušen.

Výzkumný soubor byl k 31. březnu 2015 o něco menší – činil 1.137 osob. K tomuto rozhodnému dni byly sledované podskupiny dospělých osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí a osob ve výkonu zabezpečovací detence zastoupeny zhruba stejně (46 %). Počet dospělých osob ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací detencí byl mírně nižší než předchozí rok, zato byla poprvé evidována osoba s trestem pro mladistvé s vyhrazenou zabezpečovací detencí. Případy přerušeni a ukončení se vyskytly častěji než k rozhodnému dni na jaře 2014.

4.1.2 Věk

K rozhodnému dni 31. března 2014 bylo sledovaným osobám průměrně přes 50 let (tabulka A.7). Zjištění, že osoby ve výkonu zabezpečovací detence budou průměrně starší než odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí, není nijak překvapivé, když uvážíme, že trest odnětí svobody musí zabezpečovací detenci předcházet. Rozdíl středních hodnot činil pouze čtyři roky. Dospělým odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí bylo průměrně 48 let a 6 měsíců, chovancům 52 let a 6 měsíců. Výrazně mladších bylo jen velmi málo osob, které měly pobyt ve výkonu k rozhodnému dni přerušeny, výrazně starší s průměrem 57 let byli naopak ti, jejichž výkon skončil do jednoho roku před rozhodným dnem.

Pokud bychom skupiny dělili do věkových skupin, pak by u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí činila skupina od 40 do 50 let a skupina od 50 do 60 let vždy zhruba třetinu. U odsouzených ve výkonu trestu s vyhrazenou zabezpečovací detencí a zejména u osob ve výkonu zabezpečovací detence a u případů ukončení výkonu sankce byla velká část osob ve věkové skupině 50 až 60 let.

Výzkumné soubory představují široké věkové spektrum: Nejmladší byl 23letý odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací detencí, nejstarší byl odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí starší 80 let. Nejstaršímu odsouzenému ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací

detencí bylo 65 let. Protože v obou rozhodných dnech byly evidovány převážně stejné osoby, byly údaje o věku k rozhodnému dni 31. března 2015 o rok vyšší. Odsouzeným ve výkonu trestu odnětí svobody bylo průměrně 49 let a 6 měsíců, chovancům více než 53 let. Nezměněný zůstal střední věk odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhradenou zabezpečovací detencí – 46 let; v této skupině nastala mezi rozhodnými dny výrazná fluktuační.

4.1.3 Délka výkonu trestu odnětí svobody a délka výkonu zabezpečovací detence

Tento výzkum nemůže průběh výkonu trestních sankcí vzhledem k řadě právních a praktických alternativ popsat do všech detailů, nicméně jako velmi zajímavé se jeví odhady délky výkonu. Proto jsme si vyžádali datum nástupu do výkonu trestu, tedy do posledního výkonu, přičemž nebylo zásadní, zda se tento výkon týkal řízení, které bylo směřované pro uložení zabezpečovací detence. Započítávali jsme i vyšetřovací vazbu a výkon trestu v jiné trestní věci. V případech, kdy se odsouzený vrátil do výkonu trestu po přerušení výkonu, se evidovalo datum prvního nástupu do výkonu, nikoliv datum návratu do výkonu.

U všech osob, které byly od nástupu do výkonu až do rozhodného dne ve výkonu trestní sankce bez přerušení, mohla být délka věznění k rozhodnému dni vypočtena. Přerušení mohla být zohledněna minimálně u jednoho období ve výkonu zabezpečovací detence. U přerušení výkonu trestu odnětí svobody a u dalších přerušení výkonu zabezpečovací detence dotazník nepočítal se samostatnými kategoriemi, takže k tomu žádné údaje neexistují. Délka věznění proto vychází delší, než ve skutečnosti je. Na druhou stranu musíme poukázat na to, že délka zjištěná k rozhodnému dni je pouze výsledek momentální evidence. To platí pro veškerá odnětí svobody. U zabezpečovací detence se navíc musí brát v potaz, že její délka není předem omezena.²²

Délka věznění byla stanovena nejdéle do ukončení zabezpečovací detence. Jakmile byl ukončen výkon trestu odnětí svobody, aniž by došlo k umístění do zabezpečovací detence, pak se tato skutečnost uváděla jako datum propuštění. Ve všech případech, kdy do rozhodného dne došlo k umístění do zabezpečovací detence, se zjišťovala délka výkonu zabezpečovací detence od jejího začátku do konce nebo do rozhodného dne. Údaje o délce věznění a délce zabezpečovací detence podle statusu odsouzených jsou uvedeny v tabulkách A.8 a A.9.

Obecně bylo rozpětí doby věznění, jak lze u sběru dat k rozhodnému dni očekávat, velmi široké. U dospělých odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí byla v jednom případě k rozhodnému dni na jaře 2014 překročena hranice 45 let. Na druhou stranu byli evidováni i odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody, kteří k rozhodnému dni 31. března 2014 byli ve výkonu jen několik týdnů. Polovina osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí již měla k tomuto rozhodnému dni za sebou pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody 6 let a 7 měsíců.

22 Ohledně srovnatelné problematiky u trestu odnětí svobody na doživotí srov. Dessecker (2012).

Mírně výše leží medián délky věznění ve výrazně menší skupině odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací detencí – 7 let. Zde byla doba věznění rozprostřena do menšího spektra, kdy nejvyšší hodnota nepřesáhla 18 let. U osob ve výkonu zabezpečovací detence byl medián dle očekávání výrazně vyšší, v jednom případě činila délka věznění 46 let.

Na jaře 2015 se délka věznění vypočítávala pro poněkud menší populaci. Medián přesáhl u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí hranici 7 let, zatímco u odsouzených s vyhrazenou zabezpečovací detencí byl o několik měsíců nižší než předchozí rok. Pro osoby ve výkonu zabezpečovací detence byl medián více než 12 let, tedy o rok vyšší než v době sběru dat na jaře 2014.

I délka výkonu zabezpečovací detence u osob, které byly v rozhodný den ve výkonu zabezpečovací detence, představovala široké spektrum a v jednom extrémním případě překročila 32 let. Na druhou stranu u některých osob začal výkon zabezpečovací detence teprve před krátkou dobou; ani ne ve třetině případů trvala zabezpečovací detence na jaře 2014 maximálně dva roky. Polovina osob byla v zabezpečovací detenci déle než 3 roky a 7 měsíců. Ještě výrazně delší byla délka výkonu zabezpečovací detence několika osob, jejichž výkon sankce byl k rozhodnému dni přerušen nebo již ukončen.

Na jaře 2015 jsme zaznamenali u osob, které se v okamžiku sběru dat nacházely v zabezpečovací detenci, poněkud vyšší hodnoty než o rok dříve: Medián a střední hodnota byly o zhruba 4 měsíce vyšší, takže aritmetická střední hodnota byla nad hranicí 5 let.

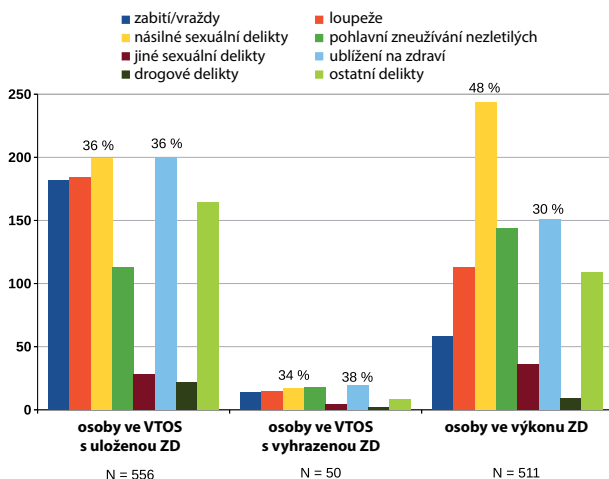
Údaje o délce zabezpečovací detence shromažďoval k rozhodným dnům i Ansoerge (2014, s. 9), a to v letech 2009 až 2013: K 31. březnu 2013 bylo zhruba 64 % osob v zabezpečovací detenci méně než pět let; naopak – oproti předchozím letům – pouze jedna osoba pobývala ve výkonu zabezpečovací detence déle než 20 let.

Diferencovanější sběr dat o délce zabezpečovací detence prováděl KrimZ v období od 2002 do 2011, ovšem nikoliv k rozhodným dnům, ale na základě relativně malého počtu ukončení zabezpečovací detence (Dessecker, 2013c). V posledním roce tohoto výzkumu byla délka zabezpečovací detence výrazně nad hodnotami z výzkumu podle rozhodných dnů, jak ho prováděl Ansoerge (2014). Ze 129 osob, jejichž výkon zabezpečovací detence byl ukončen v kalendářním roce 2011, strávilo 46 % méně než 5 let ve výkonu zabezpečovací detence, přičemž zjištěné hodnoty představovaly velmi široké spektrum. Medián délky zabezpečovací detence činil v dané dekádě necelých 7 let. Polovina z těchto 129 osob strávila ve výkonu trestní sankce na základě jednoho a téhož rozsudku celkem více než 13 let a 4 měsíce. Maximální celkové odnětí svobody do propuštění činilo více než 40 let. Medián časového úseku mezi nabytím právní moci rozsudku a ukončením zabezpečovací detence pro celkové období sběru dat od roku 2002 do roku 2011 přesáhl 14 let (Dessecker, 2013c, s. 48 ad.).

4.2 Předmětné delikty

Delikty, které byly předmětem odsouzení zde sledovaných osob, byly rozděleny do osmi kategorií. Někteří pachatelé byli odsouzeni za spáchání několika deliktů z různých kategorií, proto je celkový počet deliktů vyšší než počet odsouzení (Graf 3). Pro zjednodušení jsme rezignovali na přesné označení trestného činu i na rozlišování mezi činem ve stádiu pokusu a dokonaným činem, spolupachatelstvím a účastí.

Graf 3: Status odsouzených podle skupin deliktů k 31. březnu 2014 (více odpovědí povoleno)

Tabulky A.10 a A.11 zobrazují skupiny deliktů, které byly předmětem odsouzení, podle statusu a země. U obou rozhodných dnů platilo, že minimálně třetina osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí byla odsouzena za vraždu/zabití, loupežné delikty, sexuální násilné delikty a ublížení na zdraví. Ve výrazně menší skupině osob s vyhrazenou zabezpečovací detencí spáchala více než třetina sexuální násilné delikty, pohlavní zneužívání nebo ublížení na zdraví. Podíl sexuálních násilných deliktů činil u osob ve výkonu zabezpečovací detence téměř polovinu případů. Celkem dvě třetiny osob ve výkonu zabezpečovací detence byly odsouzeny za sexuální delikty.

Rozložení deliktů bylo také do určité míry ovlivněno předpisy sankčního práva. Podíl vražd/zabití byl u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody (28–35 %) výrazně vyšší než u osob ve výkonu zabezpečovací detence (11–12 %). Tento rozdíl do značné míry souvisí se spojením trestů odnětí svobody na doživotí s uložením nebo výhradou zabezpečovací detence, což byl případ 128 odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody, tedy zhruba dvou třetin osob odsouzených za vraždu/zabití. Rozdíl je také způsoben tím, že někteří byli buď podmíněně propuštěni z výkonu trestu, nebo ve výkonu trestu pokračují kvůli nepříznivé prognóze nebezpečnosti, takže je jejich umístění do zabezpečovací detence neaktuální (Dessecker, 2015).

Kategorie "ostatní delikty", která zde činí více než 20 % případů, zahrnuje delikty splňující předpoklady uložení zabezpečovací detence podle § 66 StGB. Jedná se o atypické

případy nebo doprovodné činy, které byly natolik závažné, že trestní řízení nebylo zastaveno, např. vzetí rukojmích (§ 239 b StGB), kvalifikované majetkové delikty, žhářství, trestný čin spáchaný ve stavu nepřičetnosti, do kterého se pachatel uvedl požitím nebo aplikací návykové látky (§ 323a StGB), nebo neplnění povinností vyplývajících z dohledu nebo maření jeho účelu (§ 145a StGB).

Zastoupení předmětných deliktů v jednotlivých spolkových zemích závisí na tom, který z výzkumných souborů byl zastoupen ve výkonu určité trestní sankce. Spolková země Brémy, kde k rozhodným dnům nebyli ani odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí, ani osoby ve výkonu zabezpečovací detence, tak nebyla v tabulce A.11 a v ostatních tabulkách s označením „Spolková země“ zohledněna. V několika dalších zemích byla se celkové počty pohybovaly v řádu dvouciferných čísel, což lze zdůvodnit i dohodami o výkonu zabezpečovací detence ve společných zařízeních (viz výše v textu). Koneckonců určité regionální rozdíly lze ve federálně organizované justici očekávat.

4.3 Ukončení výkonu trestu odnětí svobody

Ve všech případech, ve kterých byla zabezpečovací detence již uložena nebo vyhrazena nebo připadá v úvahu její následné uložení, je cílem výkonu trestu odnětí svobody právě eliminace zabezpečovací detence (§ 66c II StGB). Zabezpečovací detence může být vykonána jen po předcházejícím trestu odnětí svobody, proto je důležité vědět, z jakého důvodu byl výkon trestu odnětí svobody ukončen. Tato analýza se týká jen osob, které k rozhodnému dni již nebyly ve výkonu trestu odnětí svobody.

Tabulka 5: Důvody ukončení výkonu trestu odnětí svobody do 31. března 2014 a 31. března 2015

	2014		2015	
		%		%
Řádný konec trestu (<i>reguläres Strafende</i>)	505	98,6	582	96,7
Podmíněné propuštění (<i>Aussetzung zur Bewährung</i>)	3	0,6	8	1,3
Vyhoštění (<i>Abschiebung</i>)	-	-	1	0,2
Úmrtí (<i>verstorben</i>)	1	0,2	1	0,2
Ostatní (<i>sonstiges</i>)	3	0,6	10	1,7
Celkem	512	100	602	100

K 31. březnu 2014 ukončilo výkon trestu odnětí svobody 512 osob, o rok později více než 600 (tabulka 5). Téměř všichni si trest odpykali v plném rozsahu, dva umřeli a k oběma rozhodným dnům byly registrovány jen jednotky podmíněně propuštěných. U malého množství případů byly registrovány jiné důvody ukončení, např. přerušeni pro nezpůsobilost k výkonu trestu odnětí svobody (§ 455 IV StPO). Dále přicházejí v úvahu relativně staré události, takže přesné okolnosti propuštění již z dokumentačního systému výkonu trestu odnětí svobody nelze zjistit.

Jak ukazuje tabulka A.12, týkala se většina ukončení trestu odnětí svobody osob ve věkové skupině mezi 40 a 60 lety, což je skupina obecně nejpočetněji zastoupená ve výkonu trestu odnětí svobody. Zhruba 42 % ukončení se týkalo osob ve věku od 50 do 60 let.

Tabulka 6: Přemístění z výkonu trestu odnětí svobody do ústavního ochranného léčení k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015

	2014	2015
do OL psychiatrického (in psychiatrisches Krankenhaus, § 63 StGB), z toho:		
• bez návratu k rozhodnému dni	5	4
• s návratem k rozhodnému dni	2	3
• opakovaně	1	2
do OL protialkoholního a protitoxikomanického (in Entziehungsanstalt, § 64 StGB), z toho:		
• bez návratu k rozhodnému dni	5	8
• s návratem k rozhodnému dni	9	3
• opakovaně	2	3

Pokud sledujeme způsob ukončení výkonu trestu odnětí svobody ve vztahu k délce věznění (tabulka A.13), pak je zjevné, že v případech řádného ukončení po úplném odpykání trestu odnětí svobody je dle očekávání delší doba věznění než v oněch výrazně ojedinělejších případech, ve kterých se výkon trestu odnětí svobody ukončuje dříve a z jiného důvodu. Ukončení podle spolkových zemí je znázorněno v tabulce A.14.

K přemístění z výkonu trestu odnětí svobody do ústavního ochranného léčení (§ 67a II 2 StGB) došlo jen v několika málo případech (tabulka 6). K rozhodnému dni 31. březnu 2014 bylo registrováno osm takových případů přemístění do zařízení podle § 63 StGB a 16 do zařízení podle § 64 StGB. Zatímco u prvně jmenovaných nedošlo v pěti z osmi případů během sledovaného roku k návratu do výkonu trestu odnětí svobody, lze totéž říci pouze o pěti ze šestnácti případů adiktologické léčby, kde převažovaly krátkodobé pobyty. Ze zjišťování dat o rok později vyplynulo devět přemístění do zařízení podle § 63 StGB a 14 do zařízení podle § 64 StGB, což je tedy podobná situace jako předchozí rok. Průběh výkonu tohoto ochranného opatření zatím nemůže být na základě dosavadního výzkumu detailněji popsán.²³

23 Praxe v oblasti přemísťování (přeměny) do ústavního ochranného léčení (§ 67a II StGB) je předmětem dosud probíhajícího doplňkového výzkumného úkolu.

4.4 Právní základ a ukončení výkonu zabezpečovací detence

Protože se tento výzkum zaměřuje na výkon zabezpečovací detence, zjišťovalo se právní základ až tehdy, když dotyční nastoupili do výkonu zabezpečovací detence nebo minimálně bylo rozhodnuto o nástupu do zabezpečovací detence. Tyto údaje jsou shrnuty v tabulce 7.

Tabulka 7: Právní východisko zabezpečovací detence při výkonu v období do 31. března 2014 a do 31. března 2015

	2014		2015	
§ 66 StGB	486	94,0	506	96,0
§ 66a StGB	17	3,3	10	1,9
§ 66b StGB	11	1,9	8	1,5
Následně uložená ZD (JGG)	3	0,5	3	0,6
Celkem	517	100 %	527	100 %

Tabulka se týká všech osob, které nastoupily do výkonu zabezpečovací detence do příslušného rozhodného dne, bez ohledu na to, zda byl výkon později přerušen nebo ukončen, a bez ohledu na to, kde se (bývalí) chovanci nacházeli k rozhodnému dni. Je zřejmé, že praxi výkonu i nadále dominuje tradiční forma ochranného opatření podle § 66 StGB; její podíl přesáhl k oběma rozhodným dnům 90 %. Uložení zabezpečovací detence na základě výhrady (§ 66a StGB) bylo zastoupeno jen o něco málo častěji než následné nařízení, ke kterému docházelo převážně podle § 66 b StGB. Zrušení podmíněného odkladu výkonu zabezpečovací detence (§ 67 g StGB) bylo východiskem pro nastoupení do zabezpečovací detence ve 12 případech.

Pokud odsouzený nenastoupil do výkonu zabezpečovací detence k rozhodnému dni i přes ukončení výkonu trestu odnětí svobody, pak to bylo zpravidla z důvodu přemístění do ústavního ochranného léčení psychiatrického (§ 67a II 1 StGB) – 14 případů v roce 2014 a 29 případů v roce 2015. V těchto případech došlo k přemístění do ústavního ochranného léčení psychiatrického již na (zákonném) začátku zabezpečovací detence.

Tabulka 8: Přemístění ze zabezpečovací detence do ústavního ochranného léčení k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015

	2014	2015
do OL psychiatrického (in psychiatrisches Krankenhaus, § 63 StGB), z toho:		
• bez návratu k rozhodnému dni	7	9
• s návratem k rozhodnému dni	1	3
• opakovaně	1	1
do OL protialkoholního a protitoxikomanického (in Entziehungsanstalt, § 64 StGB), z toho:		
• bez návratu k rozhodnému dni	3	4
• s návratem k rozhodnému dni	2	6
• opakovaně	–	–

Přerušeni zabezpečovací detence bylo evidováno u 42 případů. Četnost a důvody však evidovány nebyly. V úvahu přichází např. výkon trestu odnětí svobody (v případě deliktu ve výkonu ZD), přechodná nezpůsobilost k výkonu (§ 463, § 455 IV StPO), způsob organizace výkonu zabezpečovací detence (§ 455a StPO) nebo předpoklad, že dotyčný uspěje s žádostí o nové projednání případu (§ 360 II StPO). Extramurální formy výkonu zabezpečovací detence však neznamenají přerušeni výkonu (např. § 13 VI HSVVollzG), což platí i pro přemístění do výkonu ústavního ochranného léčení, kdy i nadále běží lhůta pro přezkum důvodů pro pokračování zabezpečovací detence (§ 67a IV StGB).

K přemístění podle § 67a II StGB dochází během výkonu zabezpečovací detence (na rozdíl od výkonu trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci) spíše do ústavního ochranného léčení psychiatrického (§ 63 StGB) než do protialkoholního a protitoxikomanického (§ 64 StGB) (tabulka 8). I zde se jednalo o malý počet osob ve výkonu zabezpečovací detence.

Důvody pro ukončení výkonu zabezpečovací detence během jednoho roku před daným rozhodným dnem obsahuje tabulka 9 na následující straně. Tyto případové údaje o ukončeních jsou celkově mírně pod úrovní celkových přehledových dat, která zohledňují i přemístění přes hranice spolkových zemí (kapitola 3.2). Pokud došlo k ukončení zabezpečovací detence, pak se dle očekávání jednalo zejména o případy podmíněného propuštění podle § 67d II 1 StGB. Dále bylo evidováno několik propuštění po uplynutí minimálně deseti let zabezpečovací detence (§ 67d III StGB). Podmíněné propuštění kvůli nepřiměřenosti pokračování ve výkonu zabezpečovací detence vzhledem k nedostatečné péči (§ 67d II 2 StGB) nastaly ve dvou případech. Důvody ukončení do značné míry odpovídaly situaci k 31. březnu 2013, viz Ansorge (2014, s. 11).

Tabulka 9: Důvody ukončení zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015

	2014	2015
Podmíněné propuštění (§ 67d II 1 StGB)	11	25
Podmíněné propuštění (§ 67d II 2 StGB)	–	2
Propuštění (§ 67d III StGB)	3	7
Vyhoštění	1	1
Úmrtí	3	–
Celkem	18	35

Pokud sledujeme důvody ukončení zabezpečovací detence ve vztahu k délce výkonu zabezpečovací detence, pak k podmíněnému propuštění docházelo ve všech fázích výkonu zabezpečovací detence. V prvním roce výzkumu do jara 2014 došlo k několika podmíněným propuštěním po velmi dlouhé době výkonu zabezpečovací detence, průměrně po 16 letech a 7 měsících. K rozhodnému dni na jaře 2015 se střední délka zabezpečovací detence do propuštění snížila na 9 let a 5 měsíců. Ve sledovaném roce do března 2014 došlo v jednom případě k propuštění ze zabezpečovací detence již po 9 měsících, v dalším případě po 11

letech a 3 měsících a ve třetím případě po více než 17 letech, zatímco k rozhodnému dni roku 2015 bylo trvání zabezpečovací detence výrazně delší, střední hodnota činila 15 let a 7 měsíců.

5.

Extramurální aktivity v rámci výkonu

Extramurální aktivity ve výkonu zabezpečovací detence (*Vollzugsöffnende Massnahmen*) hrají v novém utváření zabezpečovací detence podle ústavněprávní judikatury a z ní vycházejícího rámcového ustanovení § 66c StGB zásadní roli. Nadřazený pojem „extramurální formy výkonu“ označuje podle § 66c I č. 3 StGB široké spektrum rozvolňování výkonu zabezpečovací detence až k otevřenému výkonu a delšímu přerušování výkonu zabezpečovací detence. Tento souhrnný pojem se v zákonech o výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody v některých spolkových zemích nepoužívá vůbec, v některých zemích se používá v užším slova smyslu (Pyhrr, 2015, s. 269 ad.). I rozlišení jednotlivých forem se řídí právem výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody; označení se liší podle příslušného zemského práva. Zákony o výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody předpokládají tyto možnosti rozvolňování výkonu (v pořadí od drobných rozvolnění po rozvolnění představující maximální dosažitelnou míru svobody):

- Opuštění věznice/ústavu, které je realizováno z důvodu zachování lidské důstojnosti či udržení „způsobilosti k životu“, např. § 13 IV HSVVollzG. Probíhá za stálého a bezprostředního dohledu zaměstnance vězeňské služby, za značných bezpečnostních opatření a v trvání několika hodin. Cílem není reintegrace, začlenění do společnosti, ale výhradně eliminace prizonizace a zachování lidské důstojnosti. Z těchto ústavněprávních důvodů existuje nárok na minimální počet opuštění věznice (Dax, 2017, s. 361 ad.; Dessecker, 2013 b, s. 319).
- Opuštění věznice/ústavu může za podobných podmínek sloužit i k reintegraci, k naplnění cíle začlenění a současně otevírá možnost dalšího postupného rozvolňování (např. § 13 IV HSVVollzG). V návaznosti na předchozí výzkumy, viz Ansoerge (2014, s. 15), byla proto v záznamovém archu uvedena kolonka „Opuštění věznice/ústavu v doprovodu zaměstnance vězeňské služby (VS)“.
- Opuštění věznice/ústavu v určitou denní dobu probíhá buď v doprovodu kontaktní osoby, kterou zařízení určí nebo povolí (rodinní příslušníci, dobrovolníci), nebo bez doprovodu (např. § 13 III č. 2 HSVVollzG).
- Několikadenní extramurální formy výkonu ZD se v příslušných zákonech také předpokládají, a to pod různými názvy. Zatímco zákony o výkonu zabezpečovací detence používají převážně pojem „dlouhodobé opuštění“ (*Langzeitausgang*, např. čl. 54 I č. 2 BaySvVollzG), tři země, např. Bádensko-Württembersko, používají pojem „uvolnění z výkonu“ (*Freistellung von der Unterbringung*, § 11 I č. 2 JVollzGB V). U výkonu trestu odnětí svobody (Laubenthal, 2015 b) se používá tradiční pojem „přerušování výkonu“ (doslovně „dovolená z výkonu“ – *Urlaub aus der Haft*, § 13 StVollzG), např. v Bavorsku (čl. 14 BayStVollzG). Další pojmy používané pro delší rozvolnění výkonu trestních sankcí jsou „uvolnění“ (*Freistellung*) z výkonu sankce (např. § 9 II č. 3 JVollzGB III Baden-Württemberg), několikrát byl použit pojem „dlouhodobé opuštění“ (např. § 46 I č. 3 StVollzG Brandenburg). Pokud zákony o výkonu zabezpečovací detence stanovují časovou hranici, pak to jsou dva týdny, tedy méně než u výkonu trestu odnětí svobody. Pro přípravu na propuštění platí zvláštní požadavky.
- V neposlední řadě slouží k otevření vězeňského systému také pravidelná aktivita mimo zařízení. Obvykle se rozlišuje, zda tato aktivita probíhá pod dohledem (pracovní či vzdělávací aktivita mimo zařízení) nebo bez dohledu příslušníka vězeňské služby (výkon práce).

Mimo tradiční spektrum extramurálních forem výkonu stojí umístění jedince do otevřeného výkonu (*Unterbringung im offenen Vollzug*), které předpokládají i zákony o výkonu zabezpečovací detence, a v zákonech některých spolkových zemí je výslovně uvedeno jako prostředek rozvolnění výkonu (např. § 14 I 1, § 16 II HSVVollzG).

5.1 Způsobilost osob s uloženou zabezpečovací detencí k extramurálním aktivitám ve výkonu

Odborní zaměstnanci měli k danému rozhodnému dni posoudit způsobilost odsouzených k extramurálním aktivitám ve výkonu jako celku. Izolované posouzení jednotlivých forem by mělo nízkou výpovědní hodnotu, protože bezproblémový průběh opuštění věznice pod dohledem je předpokladem pro způsobilost odsouzeného pro opuštění věznice bez dohledu a bezproblémový průběh opuštění věznice bez dohledu je pak podmínkou pro dlouhodobé opuštění věznice (Dünel a Pruin, 2015; Lesting a Burkhardt, 2017, Rn. 72 ad. k § 38). Proto se extramurální aktivity výkonu posuzovaly jako celek, přičemž bylo možné uvést několik odpovědí. Nesleduje se zde však vývoj jednotlivých odsouzených po delší dobu.

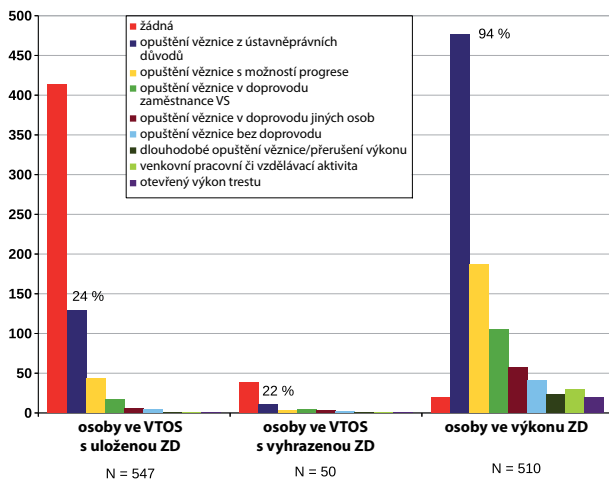
Graf 4 zobrazuje způsobilost (*Eignung*) osob k extramurálním formám výkonu podle statusu na základě dat pro rok sběru 2014, tabulka A.15 znázorňuje tato data jednotlivě pro oba termíny sběru dat 2014 a 2015. Dostatečná data pro takovéto posouzení způsobilosti byla k dispozici pro 1.120 případů v roce 2014 a zhruba 1 070 případů v roce 2015.

Za pozornost stojí skutečnost, že v obou letech byla mezi osobami ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí řada odsouzených, kteří k rozhodnému dni byli posouzeni jako zcela nezpůsobilí k extramurálním formám výkonu. Nezávisle na právním východisku zabezpečovací detence se to na jaře 2014 týkalo okolo 76 %, na jaře 2015 okolo 71 %. To by mohlo alespoň částečně souviset s dosud krátkou dobou pobytu ve vězení. (Informace o způsobilosti nejsou spárované s informacemi o době věznění.) S tím však zcela nekorespondují zjištění o délce věznění (viz kapitolu 4.1.3). Oproti tomu u osob již umístěných v zabezpečovací detenci byla jen malá část (méně než 4 %) vyhodnocena jako zcela nezpůsobilá.

Z hlediska četnosti se u extramurálních forem jednalo nejčastěji o opuštění věznice z ústavněprávních důvodů. Tyto formy se realizovaly u 94 až 96 %, tedy u téměř všech osob ve výkonu zabezpečovací detence. U odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí bylo k rozhodnému dni na jaře 2014 celkem 22 až 24 %, o rok později okolo 27 % odsouzených způsobilých k opuštění věznice z ústavněprávních důvodů, které nemělo sloužit dosažení cíle výkonu trestní sankce.

Extramurální formy výkonu jako součást programu zacházení hrály, u již probíhajícího nebo budoucího výkonu zabezpečovací detence, vedlejší roli. Osob způsobilých k opuštění věznice (pro dosažení cíle výkonu sankce) a s možností postupu směrem k extramurálním formám výkonu s menšími restrikcemi, k progresivnějším formám, bylo 37 až 40 % osob ve výkonu zabezpečovací detence, ale jen 8 až 10 % osob ve výkonu trestu odnětí svobody. U osob v zabezpečovací detenci se počty osob u méně restriktivních extramurálních forem aktivit téměř kontinuálně snižovaly. U osob ve výkonu trestu odnětí svobody se např. opuštění věznice pod dohledem týkalo jen několika málo případů.

Graf 4: Způsobilost k extramurálním formám výkonu: Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a osoby ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 (více odpovědí povoleno)

Procentuální hodnoty uvedené v grafu označují osoby posouzené jako způsobilé k extramurálním formám výkonu ústavněprávních důvodů. Posouzení způsobilosti prováděné odbornými zaměstnanci podléhá řadě vlivů, které zde můžeme analyzovat jen omezeně. V tabulce A.16 se popisuje typ zařízení, ve kterém se dotyční nacházeli k rozhodnému dni sběru dat. Na jaře 2014 i na jaře 2015 to ve více než v 70 % případů byla původně stanovená zařízení. Mezi zařízeními, která byla primárně stanovena podle kritérií příslušného plánu výkonu sankce dané spolkové země, sociálně terapeutickými zařízeními a ostatními typy výkonů trestní sankce (pro účely dalšího léčebného nebo výchovné působení) nebyly shledány zásadní rozdíly.

Tabulka A.17 umožňuje porovnání rozdílů mezi jednotlivými spolkovými zeměmi. Vzhledem k velmi nízkému počtu sledovaných osob, regionálně odlišné populaci ve výkonu trestních sankcí a různě komplexnímu poskytování dat jsme rozlišovali pouze hrubě, zda byla osoba v zásadě považována za způsobilou absolvovat nějakou extramurální formu výkonu včetně opuštění věznice z ústavněprávních důvodů.

Dále jsme zjišťovali, jak byla způsobilost k extramurálním formám posuzována u (bývalých) odsouzených, jejichž výkon trestu odnětí svobody byl ukončen před datem sběru dat (tabulka A.18). Při ukončení výkonu trestu odnětí svobody bylo okolo 90 % považováno za osoby způsobilé minimálně k opuštění věznice z ústavněprávních důvodů. Jen několik málo osob s ukončenou zabezpečovací detencí bylo posouzeno jako nezpůsobilých.

5.2 Realizace extramurálních aktivit ve výkonu zabezpečovací detence

Způsobilost (*Eignung*) dané osoby k extramurálním aktivitám v rámci výkonu sankce neznamenala automaticky, že tyto formy byly i realizovány (*Durchführung*); tabulka 8 na další straně a tabulka A.19. To platilo jak ve výkonu trestu odnětí svobody, tak i ve výkonu zabezpečovací detence, a to především pro personálně náročné aktivity (formy). I tak se ale extramurální aktivity ve výkonu realizovaly u více než tří čtvrtin osob, které byly označeny jako k tomu způsobilé. Relativně ojedinělé „víceotevřené“ extramurální aktivity výkonu byly u osob označených jako k tomu osoby způsobilé, realizovány téměř vždy.

Tabulka 8: Extramurální aktivity výkonu: Způsobilost a realizace podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)

2014	Osoby v ZD (Untergebrachte)		Osoby ve VTOS a ZD (Gefangene mit SV)	
	způsobilost	realizace	způsobilost	realizace
Opuštění věznice, ústavněpr. (Ausführung: Lebenstüchtigkeit)	477	375	140	103
Opuštění věznice, progres. (Ausführung... Progression)	187	144	47	26
Opuštění věznice se zaměstnancem VS (Ausgang mit Bediensteten)	105	77	22	11
Opuštění věznice s jinými osobami (Ausgang mit anderen Personen)	57	31	9	≤ 5
Opuštění věznice bez doprovodu (Ausgang ohne Begleitung)	41	37	7	≤ 5
Dlouhodobé opuštění věznice/přerušeni výkonu (Langzeitausgang / Urlaub)	23	17	≤ 5	≤ 5
Venkovní pracovní nebo vzdělávací aktivita (Außenbeschäftigung / Freigang)	30	17	≤ 5	≤ 5
Otevřený výkon (offener Vollzug)	19	11	≤ 5	≤ 5

2015	Osoby v ZD (Untergebrachte)		Osoby ve VTOS a ZD (Gefangene mit SV)	
	způsobilost	realizace	způsobilost	realizace
Opuštění věznice, ústavněpr. (Ausführung: Lebenstüchtigkeit)	481	413	145	110
Opuštění věznice, progres. (Ausführung... Progression)	202	158	51	36
Opuštění věznice se zaměstnancem VS (Ausgang mit Bediensteten)	112	90	27	19
Opuštění věznice s jinými osobami (Ausgang mit anderen Personen)	55	32	14	6
Opuštění věznice bez doprovodu (Ausgang ohne Begleitung)	49	38	11	7
Dlouhodobé opuštění věznice/přerušeni výkonu (Langzeitausgang / Urlaub)	31	17	≤ 5	≤ 5
Venkovní pracovní nebo vzdělávací aktivita (Außenbeschäftigung / Freigang)	42	24	6	6
Otevřený výkon (offener Vollzug)	29	13	≤ 5	≤ 5

Téměř všechny aktivity byly v obou časových úsecích realizovány častěji u osob v zabezpečovací detenci než u odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody. Opuštění věznice z ústavněprávních důvodů a opuštění věznice pod dohledem zaměstnance jako nejčastější formy aktivit se realizovaly jak u osob ve výkonu zabezpečovací detence, tak i u odsouzených ve výkonu trestu na jaře 2015 o něco častěji než o rok dříve.

Realizace extramurálních forem výkonu byla u osob ve výkonu zabezpečovací detence i u osob ve výkonu trestu odnětí svobody v obou sledovaných obdobích téměř vždy neproblematická. To koresponduje s obecným dojmem z praxe extramurálních forem výkonu, který vyplývá z kriminologické literatury (Düinkel a Pruin, 2015, s. 37 ad.; von Harling, 1997, s. 127 ad.; Suhling a Rehder, 2009, s. 42 ad.). Pokud k problémům došlo, pak zejména u opuštění věznice z ústavněprávních důvodů a opuštění věznice pod dohledem zaměstnance nevedly tyto problémy nutně k odvolání způsobilosti k dané aktivitě. Pokud došlo k odvolání, nebývalo to vždy z důvodu problémů při realizaci extramurálních forem výkonu.

Již výše (viz Kapitulu 4. 3.) jsme uvedli, že trest odnětí svobody byl ve výzkumném souboru téměř vždy odpykán v plném rozsahu. Tabulka A.20 dokládá, které extramurální formy výkonu byly v případech, ve kterých byl výkon trestu odnětí svobody k příslušnému rozhodnému dni již ukončen, uvedeny jako vhodné a které byly realizovány. I když byly realizovány mírnější extramurální formy výkonu jako např. opuštění věznice bez doprovodu, zpravidla to nevedlo k dřívějšímu propuštění vězněné osoby. Naopak, mezi osobami, jejichž zabezpečovací detence byla ukončena k příslušnému rozhodnému dni, bylo několik osob, které neabsolvovaly ani opuštění věznice z ústavněprávních důvodů (tabulka A.21).

6.

Zacházení ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu předcházejícího trestu odnětí svobody

Ústřední součástí zákonného záměru změny výkonu zabezpečovací detence je program zacházení, resp. léčebný plán zacházení (*Behandlung*). Ve výkonu zabezpečovací detence existuje všeobecný právní nárok chovanců na realizaci léčebného plánu (*Behandlungsmaßnahmen*) (Dessecker, 2017, Rn. 9 k § 66c StGB) a zákony jednotlivých spolkových zemí se v tomto ohledu liší jen minimálně.

Nárok se převážně týká nabídky tzv. nezbytné (adekvátní) péče nebo terapeutických aktivit, přičemž nezbytnost se posuzuje individuálně. Východisko pro takový nárok se ve většině spolkových zemí upravuje v odstavci o terapeutické složce výkonu, kde se popisují i typické aktivity takového programu léčebné péče. Podle všech zákonů se musí na základě analýzy neprodleně vypracovat individuální plán výkonu (*individueller Vollzugsplan*) a začlenění, jehož minimální obsah je stanoven v různě podrobných seznamech v zákonech o výkonu sankcí. Zatímco Dolní Sasko si vystačí s 12 body (§ 9 I 2 Nds. SVVollzG), v Berlíně (§ 9 I SV-VollzG) a dalších zemích to je dokonce 19 bodů. Na tomto základě vytvořily ústavy pro výkon zabezpečovací detence koncepce zacházení (*Behandlungskonzepte*) (Dax, 2017, s. 380 ad.).

6.1 Aktivity v rámci zacházení

Obecně lze zacházení v kontextu práva výkonu chápat jako profesionální a systematické jednání personálu ve výkonu, zejména odborného personálu. Sběr dat se v tomto výzkumu omezil na takové aktivity, které směřují k dosažení cíle výkonu, mají měřitelné cíle a jejich koncept je dán písemně nebo by alespoň mohl mít písemnou formu. Šlo tedy o specifické aktivity vykonávané interním či externím personálem přesahující rámec základní péče o osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, jejichž cílem je pozitivní vliv na kriminogenní faktory a lze je evidovat (Suhling a Wischka, 2013). Výzkum se týkal i aktivit náležejících k přípravě programů zacházení (péče), s výjimkou sociální terapie. Konkrétně se jedná o tyto druhy činností (aktivit) v rámci zacházení (*Behandlungsmaßnahmen*):

- Motivační aktivity neboli příprava na terapii cílí na vybudování a podporu ochoty k součinnosti. Aktivity mohou být standardizované nebo šité na míru konkrétní osobě (Suhling a Wischka, 2013, s. 55).
- Psychiatrická péče pro odsouzené s psychiatrickými poruchami a nemocemi zahrnuje terapeutické úkony poskytované psychiatrem nebo psychoterapeutem. Patří sem medikamentózní i psychosociálně terapeutické postupy, jako např. sociální terapie k opětovnému vytvoření dovedností pro každodenní život (Konrad a Opitz -Welke, 2015). Nespadá sem však psychiatrická péče v rámci všeobecné zdravotní péče.
- Psychoterapeutické aktivity mají za cíl léčit poruchy chování a obtížné stavy osob ve výkonu zabezpečovací detence nebo osob ve výkonu trestu odnětí svobody pomocí uznávaných psychoterapeutických postupů. Psychoterapeutickou léčbu v tomto smyslu poskytují odborníci, kteří podle zákona o psychoterapeutech kromě základního odborného vzdělání (ukončené studium psychologie, lékařství, pedagogických věd nebo sociální pedagogiky) ukončili také psychoterapeutický výcvik a jsou aprobovaní. Aplikace psychoterapeutických metod pro účely prevence kriminální recidivy se často označuje jako „kriminální terapie“ (Endres a Schwanengel, 2015, s. 298 ad.). Terapie probíhá na individuální i skupinové úrovni.
- Sociálně terapeutická péče je umístění v sociálně terapeutickém zařízení nebo oddělení, které splňuje minimální požadavky na poskytování integrativní sociální terapie a propojení psychoterapeutických, pedagogických a pracovních terapeutických postupů

(Wischka, 2014 b). Jednotlivé aktivity v rámci sociální terapie (např. psychotherapeutická individuální terapie) sem nepatří. Nespádají sem ani aktivity k přípravě sociálně terapeutické péče.

- Specifické programy zacházení pro pachatele sexuálních trestných činů jsou takové programy, jejichž obsah a struktura odpovídá této cílové skupině. Sem patří např. program pro pachatele sexuálních trestných činů (BPS; Wischka, 2014a), Sex Offender Treatment Programme (SOTP; Mews, Di Bella a Purver 2017; Rooke, 2002) a program na zvládání sexuální agresivity (*Anti Sexuelle-Aggressivitäts-Training*, ASAT; Steffes-Enn, 2005).
- Specifické programy zacházení pro pachatele násilných trestných činů jsou zaměřeny např. na zvládání agrese a násilí (*Anti-Gewalttraining*, Marx a Marx, 2011; *Anti-Aggressivitäts oder Anti-Aggressionstraining*, Weidner, 1990) s cílem eliminovat agresivní chování a/nebo sklon k násilí pomocí teoretických, praktických a tělesných cvičení.
- Aktivity pro závislé přesahují pouhou nabídku poradenství. Zahrnují profesionální terapeutické postupy, např. zaměřené na abstinenci nebo substituci (Schay a Sichau, 2013), i svépomocné skupiny.
- Sociální výcvik představuje kombinaci několika tematických oblastí programu zacházení, které pokrývají zásadní úkoly vývoje odsouzených. Sem patří např. vytváření a udržování sociálních vazeb, zacházení s penězi a dluhy, smysluplné uspořádání volného času a odpovědné nakládání s právy a povinnostmi. Zde můžeme uvést jako příklady náscvk sociálních dovedností (kompetencí) (*Soziales/Kompetenz/Training*, Gadek, Rajtora, Schnaitmann a Kryspin-Exner 2015), Projekt Alternativen zur Gewalt, PAG; Tomlinson, 2007), Reasoning and Rehabilitation (R & R; R.R. Ross, Fabiano a Ewles 1988).
- Vzdělávací aktivity zahrnují širokou škálu nabídek od základních kurzů s cílem zprostředkovat základní techniky čtení, psaní a počítání (např. kurzy gramotnosti) přes rozsáhlejší aktivity ke zprostředkování školních znalostí, které připravují účastníky na návštěvu kurzu, který bude zakončen adekvátně danému stupni vzdělání (obvykle ukončené vzdělání na zvláštní nebo základní škole), nebo kurzy připravující na vyučení v oboru, až po takové kurzy, které bezprostředně připravují na ukončení určitého stupně vzdělání (Krischak, 2014).
- Profesní vzdělávání a získání kvalifikace může mít různé formy. Patří sem aktivity pro orientaci v oboru, které připravují na samotné vzdělání v oboru, např. úvodní kurzy pro obor kovoprůmysl, stavebnictví, zpracování dřeva, kurzy v rámci přípravného roku na výkon povolání a přípravné vzdělávací aktivity, bez ohledu na to, zda se formálně nabízejí jako „školní“ nebo „profesní vzdělávání“. Může se jednat i o plnohodnotnou kvalifikaci v uznávaných vzdělávacích oborech, tedy také o vzdělání upravené v zákoně o profesním vzdělání, v řemeslnickém řádu nebo ve zvláštních zákonech, které může být formálně zakončeno závěrečnou zkouškou se získáním výučního listu, dokladu Průmyslové a obchodní komory o absolvování vzdělání nebo jiného plně kvalifikovaného zakončení studia (Emler a Zech, 2007).
- Pracovní terapie má odsouzeným, kteří nedokáží realizovat řádnou výdělečnou aktivitu, zprostředkovat základní dovednosti, které podporují integraci do profesního života (Jeske, 2009).
- Práce je ekonomicky smysluplná, produktivní a pokud možno výdělečná činnost, kterou lze vykonávat i mimo zařízení pro výkon trestní sankce – bez ohledu na to, zda

je dána pracovní povinnost, či není, a zda probíhá v zařízení pro výkon trestní sankce, nebo ve smluvních podnicích. Myslí se tím i pomocné činnosti běžné při výkonu trestní sankce, např. úklid (Nestler, 2015, s. 419 ad.). Čím více je práce chápána jako aktivita programu zacházení, tím spíše se zdůrazňují funkce jako např. plánování času a zkušenost s vlastní aktivitou (Laubenthal, 2015c, s. 275 ad.).

Individuální a skupinové aktivity, které ve výzkumu nemohly být přiřazeny ke kategoriím výše, se v záznamovém archu popisují verbálně. Tím máme na mysli individualizované možnosti zacházení podle plánu výkonu, příprava na terapii a terapeutické individuální rozhovory, které nabízí neaprobovaný odborný personál věznic.

6.2 Kriminogenní potřeby a aktivity

Při sběru dat bylo třeba u každé z uvedených kategorií aktivit uvést, zda u odsouzeného na základě odborného posouzení nebo diagnózy existuje/neexistuje potřeba péče (léčby) související s danou aktivitou. Potřeba (*Bedarf*) se chápe odborně zdůvodněný požadavek na realizaci dané aktivity, a to s ohledem na dosažení cíle výkonu. Nejprve se zadávaly výsledky vstupní diagnostiky, později i dodatečně zjištěné potřeby péče (léčby).

Rozčlenění podle věkových skupin je uvedeno v tabulce A.22. Z ní lze vyčíst, že poměrně významná identifikovaná potřeba motivačních aktivit a přípravy na terapii (bez ohledu na věk) k rozhodnému dni na jaře 2014 ještě narůstala. To může být dáno zejména dlouhými pobyty ve výkonu, který byl před reformou zabezpečovací detence tradičně málo orientovaný na terapii, ale již o rok později tato korelace nebyla tak signifikantní.

Práce byla nejčastější potřebnou aktivitou, přičemž věkové rozložení do značné míry odpovídalo profesnímu životu až do odchodu do starobního důchodu. Některé spolkové země stanovily pracovní povinnost ve výkonu trestu odnětí svobody a ta trvá v zásadě do dovršení 65 let věku v souladu se spolkovým zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, v některých případech pracovní povinnost končí až s řádným odchodem do starobního důchodu podle zákonného důchodového pojištění (Laubenthal, 2015c, s. 276 ad.).

Nejčastější terapeutická aktivita v užším slova smyslu byla v obou šetřeních tzv. psychoterapeutická individuální péče. Dle očekávání se to týkalo zejména mladších věkových skupin. To odpovídá rozšířenému názoru, že terapie slibuje úspěch spíše u mladších klientů, což dokládají i některé vědecké výzkumy z různých oblastí (Beutler, Blatt, Alimohamed, Levy a Angtuaco, 2006, s. 27; Ellis a Bowen, 2017, s. 611 ad.). Nicméně empirický výzkum tento pohled na efektivitu psychoterapie spíše nepotvrzuje (Schmucker a Lösel, 2017, s. 23; Swift a Greenberg, 2012, s. 553 ad.).

Pokud sledujeme souvislost mezi předpokládanou potřebou aktivit programu zacházení ve výkonu trestu a státní příslušností (tabulka A.23), pak u většiny aktivit neexistují výrazné rozdíly. U cizinců se mírně častěji vyskytovala potřeba motivačních aktivit a přípravy na terapii, sociálně terapeutická péče, a především školního vzdělání a profesní kvalifikace.

Pokud sledujeme souvislost mezi statutem sledovaných osob a potřebou aktivit programu zacházení (tabulka A.24), pak u oněch tří podskupin, které byly k danému datu ve

výkonu trestu odnětí svobody nebo ve výkonu zabezpečovací detence, registrujeme odlišné vzorce: U osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí byla na prvním místě práce. Jednalo se tedy méně o terapeutické působení, ale spíše o eliminaci delší nečinnosti, o strukturování průběhu dne a z dlouhodobějšího hlediska o podporu integrace na trhu práce (Wirth, 2012), navíc většina spolkových zemí v zásadě trvá na pracovní povinnosti odsouzených. Podobnou četnost měly motivační aktivity a příprava na terapii. To zrcadlí skutečnost, že již uložení zabezpečovací detence v podstatě předpokládá dlouhou kriminální kariéru a dlouhý pobyt ve výkonu. Dřívější terapeutické snahy bývaly u této klientely dlouhodobě neúspěšné. Terapie v užším slova smyslu by však mohla být efektivnější – to dokládají časté zmínky o potřebě sociálně terapeutického programu.

V menší podskupině osob ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací detencí se preferovala spíše sociální terapie, výrazně méně se ve výzkumu uváděla potřeba motivačních aktivit a přípravy na terapii.

I u osob ve výkonu zabezpečovací detence hrály motivační aktivity a příprava na terapii o něco menší roli než u osob ve výkonu trestu s uloženou zabezpečovací detencí. K oběma rozhodným dnům byly tyto aktivity na třetím místě. Častěji se uváděla „práce“ (ve výkonu zabezpečovací detence nepovinná) a psychoterapeutická individuální péče. Právě psychoterapeutická individuální péče je dokladem, že individuální přístup k zacházení s odsouzenými nyní hraje ve výkonu zabezpečovací detence významnější roli.

V jednotlivých zemích se liší odhady potřeb aktivit programu zacházení nejen v závislosti na individuálních charakteristikách odsouzených, ale i na charakteristikách příslušných zařízení a jejich konceptech (tabulka A.25). Z těchto důvodů není překvapivé, že jsou údaje do určité míry tak rozmanité.

6.3 Účast na aktivitách

Účast odsouzených na aktivitách daných programem zacházení byla zjišťována u stejných kategorií jako u potřeby aktivit programu zacházení. U každé z těchto kategorií se uvádělo, zda během jednoho roku před oběma daty zjišťování na jaře 2014 a na jaře 2015 byla daná aktivita realizována alespoň částečně. Pokud nebyla, pak jsme zjišťovali důvody. Je ovšem možné i to, že se odsouzení příležitostně účastnili aktivit, jejichž potřeba nebyla předem stanovena. Nabízené diferencované odpovědi v záznamovém archu byly pro vyhodnocení částečně dichotomizovány, takže se uvádí neúčast na aktivitách a účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách.

Pokud sledujeme účast na různých aktivitách podle věku, pak účast na mnoha aktivitách s věkem klesá (tabulka A.26). To platí zejména pro psychiatrické a sociálně terapeutické intervence, ale i pro programy pro pachatele násilných trestných činů, péči o závislé, vzdělávací aktivity a profesní kvalifikaci. Tendence k vyšší účasti na aktivitách u mladších věkových skupin nebyla u velmi mladých odsouzených pod 30 let jednoznačná, což je ovšem dáno malým počtem případů. Na druhou stranu existují aktivity, kdy účast nezávisí na věku odsouzených, např. motivační aktivity a příprava na terapii, ale i programy pro pachatele sexuálních trestných činů, sociální výcvik a pracovní terapie.

Z hlediska státní příslušnosti odsouzených lze u určitých aktivit v obou šetřeních vysledovat rozdíly (tabulka A.27). Němečtí státní příslušníci se více účastnili psychologické individuální péče, programů pro pachatele sexuálních trestných činů a sociálního výcviku. Oproti tomu se ve výrazně menší skupině osob bez německé státní příslušnosti účastnilo tendenčně víc osob programů pro pachatele násilných trestných činů a vzdělávacích aktivit, přičemž u vzdělávacích aktivit konstatoval vyšší potřebu i personál zařízení (tabulka A.23). Rozdíly však nebyly výrazné.

Odchytky mezi skupinami odsouzených dle statusu (tabulka A.28) se do značné míry podobaly odchylkám konstatovaným již při stanovování potřeby aktivit programu zacházení (s. 55). Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí se nejčastěji věnovaly práci ve věznici, s malým odstupem následovaly motivační aktivity a příprava na terapii. Účast na všech formách terapie v užším slova smyslu naopak výrazně zaostávala. Naopak pro menší podskupinu odsouzených s vyhrazenou zabezpečovací detencí toto platilo jen částečně. Tito odsouzení se také převážně věnovali práci, ale měli zájem i o sociální terapii a účastnili se jí. Zájem byl i o motivační aktivity a přípravu na terapii.

U osob ve výkonu zabezpečovací detence hrála účast na motivačních aktivitách a přípravě na terapii poněkud menší roli než v jiných skupinách. K oběma rozhodným dnům však byly tyto aktivity realizovány s podobnou četností jako psychologické individuální programy. Většina osob ve výkonu zabezpečovací detence pracovala, i když pracovní povinnost pro ně neplatila.

Vzhledem k federální organizaci výkonu, různým omezením kompetencí zařízení a vzhledem k různým postupům při realizaci programu zacházení není překvapivé, že spolkové země kladou různý důraz na jednotlivé aktivity programu zacházení. Detailní popis viz tabulku A.29.

Tabulka 9: Účast vězňených osob s uloženou zabezpečovací detencí nebo ve výkonu zabezpečovací detence na jednotlivých aktivitách programu zacházení, podle předpokládané potřeby (více odpovědí povoleno)

	abs.	abs.	%	abs.	abs.	%
Motivační aktivity	746	511	68,5	740	531	71,8
Psychiatrie	204	127	62,3	197	130	66,0
Psychoterapie (individu.)	679	366	53,9	683	393	57,5
Psychoterapie (skupin.)	377	106	28,1	375	124	33,1
Sociální terapie	611	276	45,2	595	289	48,6
Program, sexuální TČ	477	152	31,9	467	158	33,8
Program, násilné TČ	353	72	20,4	369	56	15,2
Péče o závislé	500	181	36,2	501	212	42,3
Sociální výcvik	605	217	35,9	595	197	33,1
Škola	136	42	30,9	129	46	35,7
Profesní vzdělávání	244	61	25,0	232	64	27,6
Pracovní terapie	179	90	50,3	172	86	50,0
Práce	769	623	81,0	803	628	78,2
Ostatní	437	267	61,1	450	289	64,2

Mezi identifikovanou potřebou a realizovanou účastí někdy vznikaly výrazné rozdíly, viz Tabulku 9. Detailnější uvedení důvodů účasti, resp. neúčasti na jednotlivých aktivitách viz přílohu (tabulka A.30). Důvody odchylek jsou rozmanité a mohou být dány jak podmínkami výkonu, např. absencí nabídek aktivit pro určité odsouzené v daném okamžiku v konkrétním zařízení, tak i odsouzenými samotnými, zpravidla chybějící motivací k účasti. V záznamovém archu se rozlišovalo, zda je k danému rozhodnému dni plánována nějaká aktivita, zda probíhá nebo již byla dokončena, a v případě neúčasti se zjišťovalo, zda příčinou byla absence nabídky nebo absence motivace.

Ve vztahu k potřebě aktivit, jak ji vnímal personál, byla účast jak v roce 2014, tak i 2015 hojná zejména u pracovních aktivit, motivačních aktivit a přípravy na terapii a u psychiatrické péče (Tabulky 9 a A.30). Ve všech třech případech se jednalo převážně o probíhající realizaci aktivit. O něco nižší účast, minimálně 45 % osob s předpokládanou potřebou, byla zjištěna u individuální psychoterapie, pracovní terapie a sociální terapie. Ostatních aktivit, jejichž potřebu stanovili odborní zaměstnanci věznic nebo externisté, se odsouzení účastnili k oběma rozhodným dnům jen výjimečně. Například účast na sociálním výcviku, která byla nezřídka považována za smysluplnou, byla realizována jen v každém třetím případě. Zpravidla se jako důvod udávala chybějící motivace odsouzených. Mnozí však účast plánovali do budoucna.

Výkon trestu odsouzených ve výzkumném souboru byl odpykán téměř vždy v plném rozsahu (str. 47). Tabulka A.31 (dle dostupných dat) ukazuje diferencovaný obrázek účasti těchto osob na programu zacházení: Většina se během posledního roku účastnila některé aktivity z programu zacházení. Z výzkumu však nevyplývá, kdy byla která aktivita realizována a jakou roli mohla hrát pro rozhodování soudu ve vykonávacím řízení.

6.4 Výsledky a odborné posouzení odsouzených

Ohledně účasti na různých aktivitách vyvstává otázka, zda a do jaké míry byly skutečně naplněny příslušné cíle. Ty jsme v rámci výzkumu individuálně nezjišťovali, ale spíše jsme usilovali o to, aby jednotně definované aktivity programu léčebné péče mohly být po realizaci odborně evaluovány.

Tabulka 10: Dosažení cíle aktivit plánu léčebné péče u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence podle předpokládané potřeby zacházení (absolutní čísla; více odpovědí povoleno)

2014	<i>Maximálně - do určité míry úspěšné</i>	<i>Minimálně - přibližně úspěšné</i>	<i>Nelze posoudit</i>	Celkem
Motivační aktivity	350	187	9	546
Psychiatrie	60	53	25	138
Psychoterapie (individ.)	200	160	34	394
Psychoterapie (skupin.)	75	51	11	137
Sociální terapie	166	121	16	303
Program, sexuální TČ	100	74	20	194
Program, násilné TČ	48	37	14	99
Péče o závislé	110	75	28	213
Sociální výcvik	124	108	15	247
Škola	25	20	3	48
Profesní vzdělávání	37	42	8	87
Pracovní terapie	33	54	9	96
Práce	68	511	52	631
Ostatní	141	124	20	285

2015	<i>Maximálně - do určité míry úspěšné</i>	<i>Minimálně - přibližně úspěšné</i>	<i>Nelze posoudit</i>	Celkem
Motivační aktivity	349	208	7	564
Psychiatrie	57	59	21	137
Psychoterapie (individ.)	198	180	31	409
Psychoterapie (skupin.)	75	61	7	143
Sociální terapie	179	116	8	303
Program, sexuální TČ	103	55	18	176
Program, násilné TČ	38	30	6	74
Péče o závislé	120	88	22	230
Sociální výcvik	101	98	13	212
Škola	15	29	1	45
Profesní vzdělávání	36	34	4	74
Pracovní terapie	32	55	4	91
Práce	69	513	47	629
Ostatní	146	132	15	293

Toto hodnocení (posouzení) ze strany pracovníků vězeňské služby vycházelo ze čtyřstupňové škály. Otázka zněla, zda bylo dosaženo cílů probíhajících nebo již ukončených aktivit během roku před rozhodným dnem (vůbec ne - jen do určité míry - přibližně - zcela).

Pokud se toto hodnocení netýkalo dosažení čistě formálních cílů (např. absolvování vzdělání, získání certifikátu), pak se hodnotil individuální pokrok v dosažení definovaných

cílů aktivit, např. zlepšení sociálního chování. Jak vyplývá z tabulky 10, jsou u některých aktivit patrné rozdíly. Detailnější popis viz tabulku A.32. Nabízené odpovědi byly pro toto posouzení dichotomizovány a uvádí se jedna kategorie případů neúspěšných nebo jen do určité míry úspěšných aktivit a jedna kategorie přibližně a zcela úspěšných aktivit.

Jako úspěšné byly hodnoceny zejména pracovní činnosti. Dle názoru personálu bylo převážně dosaženo cílů pracovní terapie a téměř vždy dosaženo cílů aktivity práce. Vysoká úspěšnost těchto aktivit však může být zkreslena definováním cílů, protože nároky zde kladené jsou nižší než u náročnějších terapeutických programů. Úspěšná účast v práci ve věznici může být totiž definována jako relativně nízkoprahová pravidelná účast na pracovní činnosti. U některých aktivit byly podíly maximálně do určité míry hodnocených úspěchů k oběma rozhodným dnům vyšší než podíly převážně úspěšně hodnocených intervencí. Např. aktivity specifické pro zabezpečovací detenci, které bývají velmi často hodnoceny jako nutné, tedy motivační aktivity a příprava na terapii, dosahují definovaných cílů převážně jen do určité míry. Nicméně i u terapeutických aktivit v užším slova smyslu se ukázalo, že cílů bylo nezdědky dosaženo aspoň přibližně. Za zmínku stojí relativně velký počet případů, kdy dosažení cílů nebylo možné posoudit.

Systematické rozdíly dosažení cílů aktivit podle věku odsouzených nelze určit, a to i kvůli nízkým výskytům. U motivačních aktivit a přípravy na terapii se však potvrdila v praxi výkonu trestu rozšířená teze, že jsou úspěšnější spíše u mladších odsouzených (tabulka A.33). Méně zřetelné je také rozlišování podle státní příslušnosti (německá vs. jiná), které tak jako tak neposkytuje diferencovaný pohled na výzkumný soubor z hlediska migračního původu. To platilo i pro školní aktivity a aktivity profesního vzdělávání, pro která byla k různým rozhodným dnům různá hodnocení (tabulka A.34).

Nápadné rozdíly u úspěchu jednotlivých aktivit dle statusu osob rovněž nebyly zřejmé. Ukázalo se však, že cílů mnohých terapeutických programů v užším slova smyslu, např. sociálně terapeutické péče, programů pro pachatele sexuálních trestných činů a psychoterapie, se častěji dosahovalo u osob ve výkonu zabezpečovací detence než u osob ve výkonu trestu (tabulka A.35). Rozdíly mezi spolkovými zeměmi nelze vzhledem k nízkým výskytům identifikovat (tabulka A.36).

Kromě účasti na aktivitách a dosažení cílů se dále zjišťovalo, zda sledované osoby dle názoru personálu v období od předchozího rozhodného dne vykazovaly ochotu vypořádat se se svým trestným činem a spolupracovat na dosažení cíle výkonu trestu, tedy na resocializaci a budoucí beztrestnosti. Ochota odsouzených se mohla popsat výrazy „není zjevná“, „spíše nízká“, „střední“ nebo „spíše vysoká“. Pro celou skupinu lze konstatovat relativně rovnoměrné rozdělení těchto kategorií (tabulka A.37). Z hlediska věku odsouzených byly dle očekávání patrné rozdíly: Podíl osob neochotných vypořádat se se svým trestným činem stoupal s narůstajícím věkem. Zejména osoby pod 30 let, ačkoliv se jednalo o malou skupinu, byly spíše ochotné se vypořádat se svým činem. Totéž se projevilo i u ochoty ke spolupráci na dosažení cíle výkonu trestu. Zde může hrát důležitou roli osobní životní perspektiva, kdy mladší mají i přes odsouzení k trestu odnětí svobody a uložení nebo vyhrazení zabezpečovací detence větší šance než starší odsouzení.

Odsouzení s německou státní příslušností, resp. s jinou státní příslušností se do značné míry shodovali v postoji ke svému trestnému činu i ke spolupráci na dosažení cíle výkonu trestu (tabulka A.38). Rozdíly mezi skupinami odsouzených dle jejich statusu se projevovaly jen tendenčně v tom smyslu, že odsouzení s vyhrazenou zabezpečovací detencí byli o něco více ochotni se vypořádat se svým trestným činem než odsouzení s uloženou zabezpečovací detencí a osoby ve výkonu zabezpečovací detence (tabulka A.39). Nicméně počet odsouzených s vyhrazenou zabezpečovací detencí byl poměrně malý, takže výsledek hodnocení může být zkreslený. Shrnutí výsledků podle jednotlivých spolkových zemí viz tabulku A.40.

Na závěr byl personál požádán o posouzení rizika recidivy, přičemž se rozlišovalo mezi trestnými činy obecně, závažnými násilnými trestnými činy a sexuálními trestnými činy. I zde se používaly kategorie „není zjevné“, „spíše malé“, „střední“ a „spíše vysoké“. Obecně (bez ohledu na konkrétní druhy deliktů) lze konstatovat, že riziko recidivy je u poloviny všech odsouzených spíše vysoké (tabulka A.41). To však vzhledem k zákonným předpokladům zabezpečovací detence nikterak nepřekvapuje. Dále se prokázala očekávatelná závislost rizika recidivy na věku. Spíše vysoké riziko klesalo se stoupajícím věkem odsouzených a zejména u některých starších odsouzených dopadalo hodnocení výhledů beztrestnosti tak příznivě, že riziko recidivy již nebylo zjevné.

Vysoká pravděpodobnost recidivy u závažných násilných trestných činů byla odhadnuta u zhruba 40 % osob z výzkumného souboru. Předpokládané riziko recidivy u pachatelů závažných sexuálních trestných činů bylo celkově mírně vyšší (tabulka A.41). Jednotliví odsouzení byli zařazeni do různých stupňů rizika. U zhruba třetiny se nepředpokládá riziko budoucích závažných sexuálních trestných činů, pro závažné násilné trestné činy to však platí jen pro pětinu. Tendence příznivější prognózy s rostoucím věkem se prokázala bez ohledu na druh spáchaného deliktu.

Ani zde nebyly zjevné rozdíly podle státní příslušnosti (tabulka A.42). Při srovnání skupin dle statusu bylo zjevné, že prognóza recidivy byla u osob ve výkonu zabezpečovací detence na rozdíl od odsouzených s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí personálem hodnocena mírně příznivěji (tabulka A.43). Tento dojem však neplatí u pachatelů závažných sexuálních trestných činů, kdy se předpokládá střední nebo spíše vysoké riziko recidivy. Rozdíly jsou do určité míry dány složením skupin podle spáchaných trestných činů, protože sexuální delikty byly u osob ve výkonu zabezpečovací detence výrazněji zastoupeny než u osob ve výkonu trestu s vyhrazenou zabezpečovací detencí (s. 37 ad.). Při porovnání hodnocení pravděpodobnosti recidivy v jednotlivých spolkových zemích se projevil výrazný rozdíl: V mnoha spolkových zemích bylo u více než tří čtvrtin odhadováno vysoké riziko recidivy, v jiných zemích byly výsledky výrazně jiné (tabulka A.44). Je pravděpodobné, že takové variace nejsou ovlivněny jen regionálně odlišným složením populace, která je předmětem tohoto výzkumu, ale i více či méně odlišným postupem stanovení prognózy. Pokud hledáme souvislost mezi realizací extramurálních aktivit ve výkonu a dosahováním cílů terapeutických aktivit, pak nelze vysledovat žádné jednoznačné trendy (tabulka A.45). Už kvůli nízkým počtům většiny extramurálních aktivit v rámci výkonu (s. 47 ad.) nelze činit statisticky významné závěry o souvislostech. Zdaleka nejčastěji praktikované opuštění věznice z ústavněprávních důvodů nejspíš výrazně ovlivňuje úspěch jednotlivých aktivit v rámci programu zacházení. U vězněných osob, u kterých byly realizovány méně restriktivní varianty extramurálních činností se ukázalo,

že aktivity realizované v rámci zacházení pak byly považovány spíše za úspěšné než u odsouzených, u kterých takové extramurální formy realizovány nebyly.

7.

Shrnutí a diskuze

Momentálně můžeme konstatovat, že se výrazné právní změny, které se v posledních dvaceti letech týkaly zabezpečovací detence, již zastavily. Od roku 2013 byly ústavně právní požadavky, na které musíme vždy pohlížet v souvislosti s požadavky na uspořádání trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci, zakotveny v ustanovení § 66c StGB v ustanoveních příslušných zemských zákonů o výkonu zabezpečovací detence. Judikatura od té doby řeší odpovědi na konkrétní otázky, které nově vyvstávají.

Pokud sledujeme vývoj úředních statistik trestního práva, pak se zabezpečovací detence i přes určitý nárůst v posledních letech stále ještě jeví jako ochranné opatření ukládané relativně ojediněle. Do jaké míry je tento obrázek zkreslen rozhodnutími o vyhrazené zabezpečovací detenci podle § 66a StGB, budeme moci posoudit až po systematické registraci takovýchto rozsudků. Zato ve výkonu zabezpečovací detence lze celostátně vyzorovat dlouhodobější stálý nárůst, takže se absolutní čísla blíží úrovni před reformou trestního práva ve Spolkové republice Německo okolo roku 1970.

Empirické výzkumy z let před reformou výkonu zabezpečovací detence naznačovaly, že se praxe výkonu již tehdy do určité míry oprostila od jednoduchého konceptu detence na dobu neurčitou a začala aplikovat minimálně v náznacích terapeutické prostředky. K tomu patřilo zejména využívání sociálně terapeutických zařízení.

Tento empirický výzkum – kromě úředních statistik omezených na několik zjišťovaných fenoménů a kromě několika analýz spisů nebo dotazníků – si klade za cíl poskytnout rozsáhlá základní data o vývoji zabezpečovací detence včetně trestu odnětí svobody a trestu pro mladistvé předcházející zabezpečovací detenci na základě každoročního sběru dat ve všech spolkových zemích. Výzkum se omezuje na pobyt ve výkonu a nezahrnuje období před odsouzením ani období po propuštění z výkonu. Výzkum se nevěnuje ani dodržování požadavku na odlišení (odstupu) výkonu zabezpečovací detence od výkonu trestu odnětí svobody formulovaného Spolkovým ústavním soudem a konkretizovaného v právní úpravě výkonu trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody a judikaturou soudů ve výkonovacím řízení. Výzkum přináší některá základní data o vězeňské populaci a jejím vývoji a umožňuje sledovat průběh výkonu na úrovni jednotlivců ve výkonu trestu odnětí svobody a ve výkonu zabezpečovací detence. Přitom se zaměřuje na extramurální formy ve výkonu a aktivity v rámci programu zacházení (péče) a na oblasti, u kterých lze předpokládat výraznější změny v důsledku reformních zákonů.

Přehledová data o počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí částečně potvrdila výsledky statistiky výkonu trestu. Počet osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí se v období 2014 až 2016 sice mírně snížil, nicméně i nadále výrazně převyšoval počet osob ve výkonu zabezpečovací detence, takže další nárůst počtu osob ve výkonu zabezpečovací detence je pravděpodobný. V roce 2014 byl ukončen výkon zabezpečovací detence u 40 osob, v následujících letech se jednalo přibližně o 50 osob. Výrazně nižší byl počet ukončení u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí, kteří ještě nebyli přemístěni do výkonu ochranného opatření.

Dle očekávání se osoby ve výkonu zabezpečovací detence od roku 2014 převážně nacházely v ústavech pro výkon zabezpečovací detence. Více než desetina však byla umístěna do sociálně terapeutického zařízení mimo výkon zabezpečovací detence. Struktura personálu v ústavech pro výkon zabezpečovací detence odpovídala struktuře personálu v zařízeních pro výkon trestu – početně tedy dominovala kategorie zaměstnanců středního stupně státní služby (tedy dozorců). Dále v ústavech pracovali odborní zaměstnanci, zejména profesní skupiny se vzděláním z oborů psychologie a sociální práce.

Zde prezentovaná data zahrnují více než 1 100 osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a osob ve výkonu zabezpečovací detence. Obě skupiny byly zhruba rovnoměrně zastoupeny. Jednalo se téměř výhradně o dospělé muže, kteří zpravidla byli němečtí státní příslušníci a kterým bylo průměrně okolo 50 let. Doba věznění od posledního registrovaného nástupu do výkonu byla v roce 2015 u poloviny osob ve výkonu trestu odnětí s uloženou zabezpečovací detencí více než 7 let, u osob ve výkonu zabezpečovací detence byl medián celkové doby věznění dokonce více než 12 let. Dvěma třetinám osob ve výkonu zabezpečovací detence byla tato trestní sankce uložena za sexuální delikty a tento podíl byl vyšší než u osob ve výkonu trestu odnětí svobody předcházejícího výkonu zabezpečovací detence. To souvisí i se skutečností, že odsouzení, kteří si za zabití/vraždu odpykávají trest odnětí svobody na doživotí, vedle kterého jim byla uložena nebo vyhrazena zabezpečovací detence, zůstávají ve výkonu trestu, příp. jsou z něj propuštěni.

Téměř všichni odsouzení s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí si trest odpykali v plném rozsahu. K podmíněnému propuštění (§ 57 StGB) došlo jen v několika málo případech. To platilo i pro přemístění z výkonu trestu do výkonu ochranného léčení (§ 67a II 2 StGB). Výkon zabezpečovací detence navazující na výkon trestu odnětí svobody vycházel téměř vždy z nařízení příslušného soudu (§ 66 StGB). Novější formy vyhrazené nebo následně uložené zabezpečovací detence se v roce 2015 týkaly jen výjimečných případů. O něco častější bylo přemístění do ochranného léčení (§ 67a II 1 StGB) po odpykání trestu odnětí svobody. Pokud došlo k ukončení zabezpečovací detence, pak se převážně jednalo o podmíněné propuštění (§ 67d II StGB).

Při posuzování extramurálních forem výkonu je nápadný fakt, že mnoho odsouzených s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí bylo k rozhodnému dni zařazeno do skupiny osob zcela nezpůsobilých k extramurálním aktivitám ve výkonu. Oproti tomu osoby již umístěné v zabezpečovací detenci byly za zcela nezpůsobilé považovány jen ve výjimečných případech. Nejčastější realizovaná extramurální aktivita v rámci výkonu ale byla - i v této skupině - opuštění věznice z ústavněprávních důvodů. Tradiční extramurální činnosti v rámci výkonu, které mají sloužit dosažení cíle výkonu sankce a nerealizují se pouze z ústavněprávních důvodů, hrály pouze vedlejší roli. Téměř všechny formy se u osob v zabezpečovací detenci realizovaly častěji než u osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Relativně ojedinělé méně restriktivní extramurální formy byly realizovány téměř vždy, pokud byl dotyčný vyhodnocen jako způsobilý. Zato u forem náročných na lidské zdroje zařízení, např. u opuštění věznice/ústavu pod dohledem zaměstnance, byla mezi způsobilostí a realizací jistá diskrepance.

Pod pojmem zacházení/péče/léčba (*Behandlung*) se v tomto výzkumu stejně jako v praxi výkonu trestu či ochranného léčení rozumí pestrá škála odborných intervencí

sahajících od tradiční, ovšem ne všude povinné práce až po terapeutické programy pro určité cílové skupiny. U osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou zabezpečovací detencí byly co do četnosti případů potřeby zacházení stejně jako u osob ve výkonu zabezpečovací detence v popředí aktivity: práce ve věznici/ústavu, motivační aktivity a příprava na terapii. Terapeutické aktivity v užším slova smyslu jako je sociální terapie nebo psychoterapie měly větší význam pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s vyhrazenou zabezpečovací detencí a pro osoby ve výkonu zabezpečovací detence. Hodnotíme-li skutečnou účast, pak se osoby ve výkonu trestu stejně jako osoby ve výkonu zabezpečovací detence nejčastěji věnovaly práci v příslušném zařízení (vězení nebo ústavu). Motivační aktivity a příprava na terapii hrály u jednotlivých skupin dle statusu různou roli. Účast na různých formách terapie v užším slova smyslu zaostávala zejména u osob ve výkonu trestu s uloženou zabezpečovací detencí. Pokud porovnáváme potřebu zacházení a skutečnou účast na programech zacházení obecně u všech odsouzených, pak se dotyční zpravidla účastnili práce, motivačních aktivit a přípravy na terapii nebo psychiatrické péče, přičemž se u psychiatrické péče očekávala spíše nižší potřeba.

Když personál hodnotil výsledky péče, pak se u terapeutických aktivit v užším slova smyslu ukazovalo, že jejich cíle byly nezdědka minimálně-přibližně dosaženy. Nicméně v některých těchto zásadních oblastech převažovala střízlivější hodnocení. To platilo i pro motivační aktivity nebo přípravu na terapii. Jako převážně úspěšné se jevíly jen aktivity v souvislosti s pracovními činnostmi, jejichž nároky na úspěšnou účast se daly zřejmě splnit snáze než cíle náročných terapeutických programů.

Obecné riziko recidivy bylo personálem dle očekávání hodnoceno jako spíše vysoké u poloviny odsouzených. Vysoká pravděpodobnost recidivy u závažných násilných nebo sexuálních trestných činů se předpokládá u menší části výzkumného souboru. I když všichni muži z výzkumného souboru byli odsouzeni jako nebezpeční pachatelé, u malé části skupiny zaměstnanci věznice/ústavu nepředpokládají riziko recidivy, a to dokonce ani u pachatelů závažných sexuálních nebo násilných trestných činů.

Tento výzkum se od dosavadních empirických výzkumů o praxi zabezpečovací detence v některých ohledech liší. Nejedná se o analýzu spisů z trestního stíhání ani z výkonu trestu, která by umožnila vykreslit situaci před a po odsouzení vybrané skupiny v mnoha detailech. Všechny informace vycházejí spíše ze standardizovaných záznamových archů, které vyplňovali zaměstnanci vězeňské služby jednou ročně k určitému datu. Z tohoto typu sběru dat vyplývá, že výzkum není svébytným příspěvkem ke kriminologickému výzkumu zacházení ani studie recidivy. Na rozdíl od studií recidivy (Jehle, Albrecht, Hohmann-Fricke, Tetel, 2016) nebyly zjišťovány údaje o recidivě po určitou stanovenou dobu, ale jednalo se pouze o odborně zdůvodněné posouzení budoucí trestné činnosti odsouzených z pohledu personálu. Na rozdíl od výzkumů zacházení (Lösel, 2014) se zde nejedná o popis jednoho terapeutického programu a jeho realizace a evaluace podle předem definovaných kritérií. Tento výzkum nemůže poskytnout nic víc než základní data o současné praxi zabezpečovací detence a trestu odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci, která se pravidelně shromažďují ve všech spolkových zemích. V této činnosti budeme i nadále pokračovat.

Literatura

- Ansorge, N. (2013). Sicherungsverwahrung in Zahlen: Daten zur Gruppe der Untergebrachten und der Strafgefangenen mit angeordneter oder vorbehaltener Maßregel. *Kriminalpädagogische Praxis*, 41, 38–46.
- Ansorge, N. (2014). *Bericht über die 5. Erhebung zur länderübergreifenden Bestandsaufnahme der Situation des Vollzugs der Sicherungsverwahrung: Erhebung zum Stichtag 31. 3. 2013*. Hannover: Niedersächsisches Justizministerium.
- Bartsch, T. (2010). *Sicherungsverwahrung: Recht, Vollzug, aktuelle Probleme*. Baden-Baden: Nomos.
- Bartsch, T. (2011). (Schon wieder) Neues von der Sicherungsverwahrung: Konsequenzen des bundesverfassungsgerichtlichen Urteils vom 4. 5. 2011 für Gesetzgebung und Vollzug. *Forum Strafvollzug*, 60, 267–275.
- Bartsch, T. (2013). Neue bundes- und landesrechtliche Vorschriften über die Vollstreckung und den Vollzug der Sicherungsverwahrung: ein Überblick. *Forum Strafvollzug*, 62, 208–217.
- Beutler, L. E., Blatt, S. J., Alimohamed, S., Levy, K. N., & Angtuaco, L. (2006). Participant factors in treating dysphoric disorders. In L. G. Castonguay & L. E. Beutler (Hrsg.), *Principles of therapeutic change that work* (s. 13–63). New York: Oxford University Press.
- Block, C. R., Blokland, A. A. J., van der Werff, C., van Os, R., & Nieuwebeerta, P. (2010). Long-term patterns of offending in women. *Feminist Criminology*, 5, 73–107.
- Böhm, B. (2010). Ausgewählte Fragen des Maßregelrechts. In D. Dölling, B. Göting, B.-D. Meier, & T. Verrel (Hrsg.), *Verbrechen – Strafe – Resozialisierung: Festschrift für Heinz Schöch zum 70. Geburtstag am 20. August 2010* (S. 755–770). Berlin: De Gruyter.
- Cauffman, E., Monahan, K. C., & Thomas, A. G. (2015). Pathways to persistence: female offending from 14 to 25. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 1, 236–268.
- Dax, A. (2017). *Die Neuregelung des Vollzugs der Sicherungsverwahrung: Bestandsaufnahme sowie kritische Betrachtung der bundes- und landesrechtlichen Umsetzung des Abstandsgebots*. Berlin: Duncker & Humblot.
- Dessecker, A. (2011). Die Sicherungsverwahrung in der Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*, 6, 706–713.
- Dessecker, A. (2012). Wie lange dauern lebenslange Freiheitsstrafen? *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 95, 81–92.
- Dessecker, A. (2013a). Behandlung im Vollzugsrecht. In A. Dessecker & W. Sohn (Hrsg.), *Rechtspsychologie, Kriminologie und Praxis: Festschrift für Rudolf Egg zum 65. Geburtstag* (S. 113–132). Wiesbaden: KrimZ.
- Dessecker, A. (2013 b). Das neue Recht des Vollzugs der Sicherungsverwahrung: ein erster Überblick. *Bewährungshilfe*, 60, 309–322.
- Dessecker, A. (2013c). *Lebenslange Freiheitsstrafe und Sicherungsverwahrung: Dauer und Gründe der Beendigung in den Jahren 2011 und 2012 mit einer Stichtagserhebung zur lebenslangen Freiheitsstrafe*. Wiesbaden: KrimZ. http://www.krimz.de/fileadmin/dateiablage/forschung/texte/LF_SV_2011_12.pdf
- Dessecker, A. (2015). Zum Verhältnis von lebenslanger Freiheitsstrafe und Sicherungsverwahrung. In T. Rotsch, J. Brüning, & J. Schady (Hrsg.), *Strafrecht, Jugendstrafrecht, Kriminalprävention in Wissenschaft und Praxis: Festschrift für Heribert Ostendorf zum 70. Geburtstag am 7. Dezember 2015* (S. 197–208). Baden-Baden: Nomos.

- Dessecker, A. (2016). Constitutional limits on life imprisonment and post-sentence preventive detention in Germany. In D. van Zyl Smit & C. Appleton (Hrsg.), *Life imprisonment and human rights* (S. 411–434). Oxford: Hart Publishing.
- Dessecker, A. (2017). Kommentierung zu § 66-66c StGB. In U. Kindhäuser, U. Neumann, & H.-U. Paeffgen (Hrsg.), *Nomos Kommentar zum Strafgesetzbuch* (5. Aufl.). Baden-Baden: Nomos.
- Drenkhahn, K. & Morgenstern, C. (2012). Dabei soll es uns auf den Namen nicht ankommen: der Streit um die Sicherungsverwahrung. *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, 124, 132–203.
- Dünkel, F. & Pruin, I. (2015). Wandlungen im Strafvollzug am Beispiel vollzugsöffnender Maßnahmen: internationale Standards, Gesetzgebung und Praxis in den Bundesländern. *Kriminalpädagogische Praxis*, 43, 30–45.
- Ellis, S. & Bowen, E. (2017). Factors associated with desistance from violence in prison: an exploratory study. *Psychology, Crime and Law*, 23, 601–619.
- Elz, J. (2014). *Rückwirkungsverbot und Sicherungsverwahrung: rechtliche und praktische Konsequenzen aus dem Kammerurteil des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte im Fall M./.* Deutschland. Wiesbaden: KrimZ.
- Emler, W. & Zech, D. (2007). Methodik und Didaktik der Unterrichtsangebote der Berufskollegs für die Qualifizierungsarbeit in den Justizvollzugsanstalten. In Ministerium für Schule und Weiterbildung des Landes Nordrhein-Westfalen (Hrsg.), *Schulische Berufsbildung im Strafvollzug: neue Konzepte im Verbund von Justizvollzugsanstalten und Berufskollegs* (s. 30–43). Paderborn: Eusl.
- Endres, J. & Schwanengel, M. F. (2015). Straftäterbehandlung. *Bewährungshilfe*, 62, 293–319.
- Etzler, S. (2018). *Sozialtherapie im Strafvollzug 2018: Ergebnisübersicht zur Stichtagserhebung zum 31. 03. 2018*. Wiesbaden: KrimZ. <http://www.krimz.de/fileadmin/dateiablage/E-Publikationen/BM-Online/bm-online15.pdf>
- Gadek, N., Rajtora, G., Schnaitmann, S., & Kryspin-Exner, I. (2015). Soziales und emotionales Kompetenztraining für drogenabhängige Straftäter. *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie*, 9, 10–17.
- Godfrey, B. S., Cox, D. J., & Farrall, S. D. (2010). *Serious offenders: a historical study of habitual criminals*. Oxford: Oxford University Press.
- Heinz, W. (2006). Freiheitsentziehende Maßregeln der Besserung und Sicherung: Stand und Entwicklung anhand statistischer Eckdaten der amtlichen Straf- rechtspflegestatistiken. In T. Feltes, C. Pfeiffer, & G. Steinhilper (Hrsg.), *Kriminalpolitik und ihre wissenschaftlichen Grundlagen: Festschrift für Professor Dr. Hans-Dieter Schwind zum 70. Geburtstag* (s. 893–925). Heidelberg: C.F. Müller.
- Heinz, W. (2016). *Kriminalität und Kriminalitätskontrolle in Deutschland*. Konstanz: Universität Konstanz.
- Hillenkamp, T. (2009). Zur Beobachtungs- und Nachbesserungspflicht des Gesetzgebers im Strafrecht. In H. E. Müller, G. M. Sander, & H. Válková (Hrsg.), *Festschrift für Ulrich Eisenberg zum 70. Geburtstag* (s. 301–320). München: Beck.
- Hörnle, T. (2011). Einige kritische Bemerkungen zum Urteil des EGMR vom 17. 12. 2009 in Sachen Sicherungsverwahrung. In K. Bernsmann & T. Fischer (Hrsg.), *Festschrift für Ruth Rissing-van Saan zum 65. Geburtstag am 25. Januar 2011* (s. 239–258). Berlin: De Gruyter.

- Jehle, J.-M., Albrecht, H.-J., Hohmann-Fricke, S., & Tetel, C. (2016). *Legalbewährung nach strafrechtlichen Sanktionen: eine bundesweite Rückfalluntersuchung 2010 bis 2013 und 2004 bis 2013*. Mönchengladbach: Forum. http://www.bmjv.de/SharedDocs/Downloads/DE/Service/StudienUntersuchungenFacueche/Legalbewaehrung_nach_strafrechtlichen_Sanktionen_2010_2013.pdf?blob=publicationFile&v=1
- Jeske, M. (2009). Das Ende der Klötzchenbude: Arbeitstherapie im Strafvollzug im Wandel. *Forum Strafvollzug*, 59, 320–324.
- Kinzig, J. (1996). *Die Sicherungsverwahrung auf dem Prüfstand: Ergebnisse einer theoretischen und empirischen Bestandsaufnahme des Zustandes einer Maßregel*. Freiburg: edition iuscrim.
- Kinzig, J. (2010). *Die Legalbewährung gefährlicher Rückfalltäter: zugleich ein Beitrag zur Entwicklung des Rechts der Sicherungsverwahrung* (2. Aufl.). Berlin: Duncker & Humblot.
- Konrad, N. & Opitz-Welke, A. (2015). Psychiatrische Probleme im Justizvollzug. In U. Venzlaff, K. Foerster, H. Dreßing, & E. Habermeyer (Hrsg.), *Psychiatrische Begutachtung: ein praktisches Handbuch für Ärzte und Juristen* (6. Aufl., S. 351–362). München: Urban & Fischer.
- Krischak, M. (2014). *Schulische Bildungsangebote im geschlossenen Erwachsenenstrafvollzug: ein vergleichender Diskurs über die vollzugsinternen Bildungsmaßnahmen in Nordrhein-Westfalen und den Niederlanden*. Diss. Dortmund: Technische Universität. <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:101:1-201608292847>
- Laubenthal, K. (2015a). Der Vollzug der Sicherungsverwahrung im Lichte erster Erfahrungen mit dem neuen Recht. In T. Rotsch, J. Brüning, & J. Schady (Hrsg.), *Strafrecht, Jugendstrafrecht, Kriminalprävention in Wissenschaft und Praxis: Festschrift für Heribert Ostendorf zum 70. Geburtstag am 7. Dezember 2015* (Ss.553-570). Baden Baden: Nomos.
- Laubenthal, K. (2015 b). Kontakte zur Außenwelt. In K. Laubenthal, N. Nestler, F. Neubacher, & T. Verrel (Hrsg.), *Strafvollzugsgesetze* (12. Aufl., S. 203–404). München: Beck.
- Laubenthal, K. (2015c). *Strafvollzug* (7. Aufl.). Berlin: Springer.
- Lesting, W. & Burkhardt, S.-U. (2017). Kommentierung zu § 38-41 LandesR. In J. Feest, W. Lesting, & M. Lindemann (Hrsg.), *Strafvollzugsgesetze: Kommentar (AK-StVollzG)* (7. Aufl., s. 333–380). Köln: Heymann.
- Lösel, F. (2014). Evaluation der Straftäterbehandlung. In T. Bliesener, F. Lösel, & G. Köhnken (Hrsg.), *Lehrbuch Rechtspsychologie* (S. 529–555). Bern: Huber.
- Marx, T. & Marx, M. (2011). *Anti-Gewalt-Training Magdeburg: ein sozialtherapeutisches Gruppenprogramm der Gewaltprävention*. Lengerich: Pabst.
- Mews, A., Di Bella, L., & Purver, M. (2017). *Impact evaluation of the prison-based Core Sex Offender Treatment Programme*. London: Ministry of Justice. <https://www.gov.uk/government/publications/impact-evaluation-of-the-prison-based-core-sex-offender-treatment-programme>
- Mushoff, T. (2004). Sicherungsverwahrung und Rückwirkungsverbot: gesetzesdefinitive oder wirkungsorientierte Betrachtung? Plädoyer für eine wirkungsorientierte Interpretation grundrechtsgleicher Rechte im Bereich des Strafrechts. *Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, 87, 137–149.
- Nestler, N. (2015). Arbeit, Bildung. In K. Laubenthal, N. Nestler, F. Neubacher, & T. Verrel (Hrsg.), *Strafvollzugsgesetze* (12. Aufl., S. 405–559). München: Beck.

- Passek, I. K. (2005). Sicherungsverwahrung im Wandel: Neuregelungen der § 66, 66a und 66 b StGB. *Goldammer's Archiv für Strafrecht*, 152, 96–112.
- Pyhrr, J. (2015). *Sicherungsverwahrung: auf dem Weg in ruhigeres Fahrwasser? Bundesrecht, Landessicherungsverwahrungsvollzugsgesetze und Behandlungskonzepte für Sicherungsverwahrte in Folge der Entscheidungen von EGMR und BVerfG*. Hamburg: Kovač.
- Renzikowski, J. (2011). Das Elend mit der rückwirkend verlängerten und der nachträglich angeordneten Sicherungsverwahrung. *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*, 6, 531–543.
- Rooke, A. (2002). Das Sex Offender Treatment Programme (SOTP) in England und Wales. In B. Wischka, J. Jesse, W. Klettke, & R. Schaffer (Hrsg.), *Justizvollzug in neuen Grenzen: Modelle in Deutschland und Europa*. 11. Bundeskongress der Psychologinnen und Psychologen im Justizvollzug 5.–9. 6. 2000 Barsinghausen (bei Hannover) (s. 272–287). Lingen: Kriminalpädagogischer Verlag.
- Ross, R. R., Fabiano, E. A., & Ewles, C. D. (1988). Reasoning and rehabilitation. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 32, 29–35.
- Schäfersküpfer, M. & Grote, J. (2016). Neues aus der Sicherungsverwahrung: eine aktuelle Bestandsaufnahme. *Neue Zeitschrift für Strafrecht*, 36, 197–203.
- Schay, P. & Sichau, F. (2013). Integrative Arbeit mit suchtmittelkonsumierenden und abhängigen Jugendlichen im Strafvollzug. In P. Schay, I. Lojewski, & F. Siegele (Hrsg.), *Integrative Therapie in der Drogenhilfe: Theorie - Methoden - Praxis in der sozialen und medizinischen Rehabilitation* (s. 35–50). Stuttgart: Thieme.
- Schmucker, M. & Lösel, F. (2017). Sexual offender treatment for reducing recidivism among convicted sex offenders: a systematic review and meta-analysis. Oslo: Campbell Collaboration. <https://www.campbellcollaboration.org/library/sexual-offender-treatment.html>
- Sprenger, K. (2016). „Geht da noch was?“ Erfahrungen mit der Behandlung von Sicherungsverwahrten in einer sehr kleinen Einrichtung. In M. Rettenberger & A. Dessecker (Hrsg.), *Behandlung im Justizvollzug* (S. 151–161). Wiesbaden: KrimZ.
- Statistisches Bundesamt. (2015a). Strafvollzug: demographische und kriminologische Merkmale der Strafgefangenen zum Stichtag 31. 3. 2014. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafvollzug.html>
- Statistisches Bundesamt. (2015 b). Strafvollzugsstatistik: im psychiatrischen Krankenhaus und in der Entziehungsanstalt aufgrund strafrichterlicher Anordnung Un- tergebrachte (Maßregelvollzug) 2013/2014. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/KrankenhausMassregelvollzug.html>
- Statistisches Bundesamt. (2016). Strafvollzug: demographische und kriminologische Merkmale der Strafgefangenen zum Stichtag 31. 3. 2015. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafvollzug.html>
- Statistisches Bundesamt. (2017). Strafvollzug: demographische und kriminologische Merkmale der Strafgefangenen zum Stichtag 31. 3. 2017. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafvollzug.html>

- Statistisches Bundesamt. (2018a). Bestand der Gefangenen und Verwahrten in den deutschen Justizvollzugsanstalten nach ihrer Unterbringung auf Haftplätze des geschlossenen und offenen Vollzuges jeweils zu den Stichtagen 31. März, 31. August und 30. November eines Jahres: Stichtag 31. August 2018. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafvollzug.html>
- Statistisches Bundesamt. (2018 b). *Strafverfolgung 2017*. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <http://www.destatis.de/>
- Statistisches Bundesamt. (2018c). *Strafvollzug: demographische und kriminologische Merkmale der Strafgefangenen zum Stichtag 31. 3. 2018*. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Rechtspflege/StrafverfolgungVollzug/Strafvollzug.html>
- Steffes-Enn, R. (2005). Das „Anti-Sexuelle-Aggressivitäts-Training“ (ASAT): stark genug, um schwach zu sein. In B. Wischka, U. Rehder, F. Specht, E. Foppe, & R. Willems (Hrsg.), *Sozialtherapie im Justizvollzug: aktuelle Konzepte, Erfahrungen und Kooperationsmodelle* (s. 245–259). Lingen: Kriminalpädagogischer Verlag.
- Suhling, S. & Rehder, U. (2009). Zum Zusammenhang zwischen Vollzugslockerungen, Unterbringung im offenen Vollzug und Legalbewährung bei Sexualstraftätern. *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie*, 3, 37–46.
- Suhling, S. & Wischka, B. (2013). Behandlung in der Sicherungsverwahrung. *Kriminalpädagogische Praxis*, 41, 47–61.
- Swift, J. K. & Greenberg, R. P. (2012). Premature discontinuation in adult psychotherapy: a meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 80, 547– 559.
- Tomlinson, K. (2007). *A review of the literature concerning the Alternatives to Violence Project (AVP)*. London: AVP Britain.
- Ullenbruch, T. (2014). Walter H. ist frei, das ThUG ist tot: raffinierte Entsorgung eines europavölkerrechtlichen Spaltpilzes in letzter Sekunde? Zugleich Nekrolog auf den jüngsten historischen Irläufer zur deutschen Sicherungsverwahrung und Appell an die Gesetzgeber der Gegenwart und Zukunft. *Strafverteidiger*, 34, 174–184.
- Ullenbruch, T., Drenkhahn, K., & Morgenstern, C. (2016). Kommentierung zu § 66 StGB. In W. Joecks & K. Miebach (Hrsg.), *Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch* (3. Aufl.). München: Beck.
- von Arnim, D. (2013). Die Standards des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte in Bezug auf die Sicherungsverwahrung. *Kriminalpädagogische Praxis*, 41(49), 4–13.
- von Harling, A. (1997). *Der Mißbrauch von Vollzugslockerungen zu Straftaten: eine empirische Untersuchung zur Bewährung der Lockerungspraxis am Beispiel Niedersachsens in den Jahren 1990 und 1991*. München: Fink.
- Weidner, J. (1990). *AAT – Anti-Aggressivitäts-Training für Gewalttäter: ein deliktspezifisches Behandlungsprogramm im Jugendvollzug* (5. Aufl.). Mönchengladbach 2001: Forum.
- Wirth, W. (2012). Arbeit und Bildung im Strafvollzug: von der Arbeitspflicht zur Arbeitsmarktintegration. *Forum Strafvollzug*, 61, 195–204.
- Wischka, B. (2014a). *Entwicklung und Evaluation eines Behandlungsprogramms für Sexualstraftäter (BPS) im Kontext integrativer Sozialtherapie*. Diss.: Universität Hildesheim. <http://opus.bsz-bw.de/ubhi/volltexte/2014/219/>
- Wischka, B. (2014 b). Sozialtherapie für Sicherungsverwahrung. *Forum Strafvollzug*, 63, 227–231.

Zinnow, T., Philipp-Wiegmann, F., & Rösler, M. (2017). Implementierung des R & R-Programmes bei Inhaftierten mit angeordneter oder vorbehaltener Sicherungsverwahrung in der Justizvollzugsanstalt Saarbrücken. *EFPPP Jahrbuch*, 5, 166–180.

Příloha – Tabulky A.1 – A.45 (seznam)

Tabulky A.1 až A.45, jejichž přehled je uveden níže, byly ponechány v originální verzi. Dostupné jsou tedy v příloze původní publikace nebo přes prokliky zde.

- A.1 Osoby ve výkonu zabezpečovací detence a osoby ve výkonu trestu s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí (přehledová data 2014–2016)
- A.2 Ukončení výkonu u osob ve výkonu zabezpečovací detence a osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí (přehledová data 2014–2016)
- A.3 Kapacita ústavů pro výkon zabezpečovací detence 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016
- A.4 Výkon zabezpečovací detence (skutečný počet chovanců) 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016 podle ústavů
- A.5 Personální obsazení ústavů pro výkon zabezpečovací detence 31. března 2014, 31. března 2015 a 31. března 2016
- A.6 Status podle pohlaví a státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.7 Status podle věku k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.8 Status podle délky věznění k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.9 Status podle délky výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.10 Status podle skupin deliktů (více odpovědí povoleno) k 31. březnu 2014 a 31. března 2015
- A.11 Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a osoby ve výkonu zabezpečovací detence podle skupin deliktů (více odpovědí povoleno) k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích
- A.12 Ukončení výkonu trestu odnětí svobody podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.13 Ukončení výkonu trestu odnětí svobody podle délky věznění k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.14 Bývalí odsouzení se zabezpečovací detencí podle důvodů ukončení trestu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích
- A.15 Způsobilost k extramurálním formám výkonu podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)

- A.16 Způsobilost k extramurálním formám výkonu podle druhu umístění k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.17 Osoby ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a osoby ve výkonu zabezpečovací detence podle způsobilosti k extramurálním formám výkonu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích
- A.18 Ukončení trestu odnětí svobody podle způsobilosti k extramurálním formám k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.19 Realizace extramurálních forem výkonu podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.20 Ukončení výkonu trestu podle způsobilosti k extramurálním formám a faktická realizaci extramurálních forem (více odpovědí povoleno)
- A.21 Ukončení výkonu zabezpečovací detence podle způsobilosti k extramurálním formám a realizaci extramurálních forem (více odpovědí povoleno)
- A.22 Potřeba zacházení podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.23 Potřeba zacházení podle státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.24 Potřeba zacházení podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.25 Potřeba zacházení u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích (více odpovědí povoleno)
- A.26 Účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách programu péče podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.27 Účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách programu péče podle státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.28 Účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách programu péče podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.29 Účast na aktivitách programu péče (probíhajících nebo ukončených) u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích (více odpovědí povoleno)

- A.30 Účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách programu péče k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 podle potřeby zacházení (více odpovědí povoleno)
- A.31 Účast na probíhajících nebo ukončených aktivitách programu péče po ukončení výkonu trestu (více odpovědí povoleno)
- A.32 Dosažení cíle aktivit programu péče podle předpokládané potřeby zacházení (více odpovědí povoleno)
- A.33 Dosažení cíle aktivit (přibližné nebo zcela úspěšné) podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.34 Dosažení cíle aktivit (přibližné nebo zcela úspěšné) podle státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.35 Dosažení cíle aktivit (přibližné nebo zcela úspěšné) podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.36 Dosažení cíle aktivit u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích (více odpovědí povoleno)
- A.37 Ochota vypořádat se se svým TČ a spolupráce podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.38 Ochota vypořádat se se svým TČ a spolupráce podle státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.39 Ochota vypořádat se se svým TČ a spolupráce podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 (více odpovědí povoleno)
- A.40 Ochota vypořádat se se svým TČ a spolupráce u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích
- A.41 Riziko recidivy podle věkových skupin k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.42 Riziko recidivy podle státní příslušnosti k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.43 Riziko recidivy podle statusu k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015
- A.44 Posouzení rizika recidivy u osob ve výkonu trestu odnětí svobody s uloženou nebo vyhrazenou zabezpečovací detencí a u osob ve výkonu zabezpečovací detence k 31. březnu 2014 a 31. březnu 2015 ve spolkových zemích
- A.45 Realizace extramurálních forem výkonu po úspěšné účasti na aktivitách programu zacházení u jednotlivců (více odpovědí povoleno)

Vybrané zkratky a pojmy

<i>Die Sicherungsverwahrung (SV)</i>	Zabezpečovací detence (ZD)
<i>Behandlung</i>	Léčba, léčení, péče, zacházení
<i>BVerfG (Bundesverfassungsgericht)</i>	Spolkový ústavní soud
<i>EGMR (Europäischer Gerichtshof für Menschenrechte)</i>	Evropský soud pro lidská práva
<i>EGStGB (Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch)</i>	Prováděcí zákon k trestnímu zákoníku
<i>Forensische Klinik (Klinik für forensische Psychiatrie)</i>	Forenzní klinika (forenzní psychiatrická klinika)
<i>Freiheitsstrafe</i>	Trest odnětí svobody
<i>Gefangene, Stragefangen</i>	Osoba ve výkonu trestu
<i>HSVollzG (Hessisches Sicherungsverwahrungsvollzugsgesetz)</i>	Hessenský zákon o zabezpečovací detenci
<i>Justizvollzug</i>	Výkon trestněprávních sankcí spojených se zbavením osobní svobody
<i>Justizvollzug(anstalt), Strafvollzugsanstalt</i>	Vězení, věznice, zařízení pro výkon trestu
<i>lebenslange Freiheitsstrafe</i>	Doživotní trest odnětí svobody
<i>Massnahme, Massregel</i>	Ochranné opatření
<i>Massregel der Besserung und Sicherung</i>	Opatření k nápravě pachatele a ochraně společnosti
<i>Massregelepatienten</i>	Chovanec nebo pacient, kterému bylo uloženo ochranné opatření (např. umístění do psychiatrické léčebny nebo ústavu pro odvykací léčbu) dle trestního zákona
<i>Die nachträgliche Sicherungsverwahrung (§ 66 b StGB)</i>	Následná ZD (následně uložená ZD) - pro uložení této formy ZD je nutné rozhodnutí o ukončení výkonu ochranného opatření umístění do psychiatrické nemocnice. Pak může soud, tedy „následně“ rozhodnout o uložení ochranného opatření – ZD.
<i>Psychiatrische Krankenhaus</i>	Psychiatrická nemocnice – i mimo systém justice/ vězeňství
<i>Strafen</i>	Tresty
<i>StGB (Strafgesetzbuch)</i>	Trestní zákoník
<i>Strafgesetzbuch</i>	Trestní sankce
<i>Strafvollzug</i>	Výkon trestu
<i>StVollzG (Strafvollzugsgesetz)</i>	Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatřeních spojených se zbavením osobní svobody
<i>Die Unterbringung in psychiatrischen Krankenhaus (§ 63 StGB)</i>	Umístění v psychiatrické léčebně, typ ochranného opatření (ústavní ochranné léčení)
<i>Die Unterbringung in einer Entziehungsanstalt (§ 64 StGB)</i>	Umístění do ústavu/zařízení pro odvykací léčbu, typ ochranného opatření (ústavní ochranné léčení proti toxikomanické)
<i>Vollzug der Freiheitsstrafe</i>	Výkon trestu odnětí svobody ve vězení
<i>Der Vollzug (der Sicherungsverwahrung)</i>	Výkon (ZD)
<i>Der Vollzugsgesetz</i>	Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a ochranných opatření spojených se zbavením osobní svobody
<i>Die vorbehaltene Sicherungsverwahrung (§ 66a StGB)</i>	Vyhrazená zabezpečovací detence - uložení této formy ZD umožňuje soudu odložit konečné rozhodnutí o uložení ZD na pozdější dobu, když např. v době vynesení rozsudku není dostatečně zjištělé, zda je daný pachatel nebezpečný pro společnost.
<i>Angeordnete oder vorbehaltene Sicherungsverwahrung</i>	Nañízená (uložená) nebo vyhrazená zabezpečovací detence
<i>vorgelagerte Freiheitsstrafe</i>	„Předsunutý“ trest odnětí svobody (výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody předcházející výkonu ZD); trest odnětí svobody předcházející ZD

Přehled titulů vydaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2012

Ediční řada Studie:

2021

465 Háková, L. *Zločin a trest v kriminálním zpravodajství.*

2020

462 Scheinost, M., Barbořík, M., Čáp, J., Diblíková, S., Frydrych, J., Holas, J., Hulmáková, J., Karban, M., Linhartová, H., Martinková, M., Raszková, T., Večerka, K. & Zhřivalová, P. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019.*

463 Vlach, J., Kudrlová, K. & Paloušová, V. *Kyberkriminalita v kriminologické perspektivě.*

464 Rozum, J., Háková, L., Hulmáková, J., Špejra, M. & Zhřivalová, P. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita.*

2019

449 Roubalová, M., Holas, J., Kostelníková, Z. & Pešková, M. *Oběti kriminality. Poznatky z viktimizační studie.*

452 Tomášek, J., Diblíková, S., Hamplová, N. & Rozum, J. *Rodinné skupinové konference.*

453 Zeman, P., Blatníková, Š., Grohmannová, K., Koňák, T., Novák, P., Roubalová, M. & Trávníčková, I. *Uživatelé drog ve vězení – hodnocení účinnosti terapeutických programů.*

454 Diblíková, S., Cejp, M., Hulmáková, J., Raszková, T., Roubalová, M., Scheinost, M., Večerka, K. & Zhřivalová, P. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018.*

455 Roubalová, M., Grohmannová, K., Trávníčková, I. & Zeman, P. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky.*

457 Martinková, M. & Biedermanová, E. *Senioři v České republice jako oběti i pachatelé kriminálních deliktů.*

2018

447 Diblíková, S., Cejp, M., Hulmáková, J., Pešková, M., Scheinost, M. & Večerka, K. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2017.*

446 Scheinost, M., Cejp, Diviák, T. & Pojman, P. *Trendy vývoje organizovaného zločinu a jeho vybraných forem.*

2017

440 Zeman, P. (ed.) *Research on Crime and Criminal Justice in the Czech Republic (selected results of research activities of IKSP in the years 2012–2015).*

441 Tomášek, J., Faridová, P., Kostelníková, Z., Přesličková, H., Rozum, J. & Zhřivalová, P. *Zaměstnání jako faktor desistence.*

443 Karabec, Z., Diblíková, S., Hulmáková, J., Vlach, & Zeman, P. *Criminal Justice System in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition.*

444 Budka, I. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu.*

445 Diblíková, S., Hulmáková, J., Karban, M., Martinková, M., Scheinost, M. & Večerka, K. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016.*

2016

- 431 Blatníková, Š., Faridová, P., Vranka, M. *Kriminální styly myšlení: Inventář PICT-cz.*
432 Marešová, A., Biedermanová, E., Rozum, J., Tamchyna, M. & Zhřivalová, P. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza.*
433 Blatníková, Š. *Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí.*
435 Holas, J., Háková, L., Krulichová, E. & Scheinost, M. *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel.*
437 Diblíková, S., Cejp, M., Martinková, M., Smejkal, V. & Štefunková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015.*
438 Tomášek, J., Diblíková, S. & Scheinost, M. *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy.*
439 Rozum, J., Háková, L., Tomášek, J., & Vlach, J. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy.*

2015

- 423 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Trestní sankce – jejich uplatňování, vliv na recidivu a mediální obraz v televizním zpravodajství. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí III.).*
424 Marešová, A., Havel, R., Martinková, M. & Tamchyna, M. *Násilná kriminalita v nejisté době.*
425 Marešová, A., Biedermanová, E., Diblíková, S., Požár, J. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2014.*
426 Zeman, P., Štefunková, M. & Trávníčková, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník.*
427 Večerka, K. & Štěchová, M. *Preventivní praxe po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí.*
428 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé.*
429 Scheinost, M., Válková, H., (eds.) *Sankční politika a její uplatňování. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV.).*
430 Cejp, M., Blatníková, Š., Háková, L., Holas, J., Trávníčková, I. & Vlach, J. *Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu.*
422 Škvain, P. *Zabezpečovací detence z pohledu vybraných zahraničních právních úprav.*

2014

- 414 Martinková, M., Slavětínský, V. & Vlach, J. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR.*
415 Štěchová, M. & Večerka, K. *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže.*
417 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Rozum, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2013.*
418 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost.*
419 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Sankční politika pohledem praxe. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí II.).*

2013

- 403 Košťál, J. *Vybrané metody vícerozměrné statistiky*. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 4).
- 404 Pojman, P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin*.
- 405 Tomášek, J. *Self-reportové studie kriminálního chování*. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 5).
- 406 Holas, J. *Politický radikalismus a mládež*.
- 408 Zeman, P., Diblíková, S., Slavětinský, V. & Štefunková, M. *Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity*.
- 410 Scheinost, M., a kol. *Trestní sankce a jejich odraz v praxi, tisku a v názorech veřejnosti*. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí I.).
- 411 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Kuchařík, K., Martinková, M. & Scheinost, M. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*.
- 412 Holas, J. & Večerka, K. *Stát a občan v prevenci kriminality*.

2012

- 397 Cejp, M. (ed.) *Selected Results of Research Activities of ICSP in the Years 2008–2011*.
- 398 Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., Tomášek, J., Vlach, J. & Zeman, P. *Crime in the Czech Republic in 2010*.
- 399 Večerka, K. *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti*.
- 402 Marešová, A., Biedermanová, E., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Tomášek, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2011*.

Ediční řada Prameny:**2021**

- 466 *Dokumenty OSN k dopadům pandemie Covid-19 na kriminalitu*.

2020

- 461 *Globální studie o pašování migrantů 2018*.

2019

- 448 Heiskanen, M. & Lietonen, A. *Kriminalita a gender. Studie zaměřená na zastoupení mužů a žen v mezinárodní statistice kriminality*.
- 450 *Škody působené kybernetickou kriminalitou. Zpráva shrnující hlavní poznatky Pracovní skupiny k nákladům kyberkriminality*.
- 451 *Příručka k evaluaci. Pokyny k navrhování, provádění a používání nezávislé evaluace v UNODC*.

2017

- 442 UNODC: *Mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely*.

2016

- 434 Heiskanen, M., Aebi, M. E., van der Brugge, W., Jehle, J.-M. *Evidence alternativních trestů a zjišťování míry atrice. Metodologická studie komparativních dat v Evropě*.

436 13. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici. Dauhá, Katar, 12.-19. dubna 2015

2015

420 Francis, B., Humphreys, L., Kirby, S. & Soothill, K. *Kriminální kariéra v organizovaném zločinu.*

421 Mendel, R. A. *Mládeži nepřístupno. Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých.*

2014

416 Benes, M. & Astbury, B. (eds.) *Problémy trestního soudnictví: evaluace programů, prevence kriminality, strach z kriminality a recidiva – pohledem australských kriminologů.*

2013

407 United Nations Office on Drugs and Crime *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu.*

409 United Nations Office on Drugs and Crime *Světová zpráva o obchodování s lidmi 2012.*

413 European Forum for Urban Security *Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti.*

2012

395 Cejp, M. (ed.) *Britské strategické dokumenty k prevenci a potírání závažné trestné činnosti.*

396 Goodey, J. & Aromaa, K. (eds.) *Trestné činy z nenávisti (příspěvky ze Stockholmského kriminologického sympozia 2006 a 2007).*

400 Marešová, A. (ed.) *Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice.*

401 Diblíková, S. (ed.) *Rada Evropy a International Juvenile Justice Observatory k soudnictví nad mládeží.*

Plné texty všech titulů, publikovaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2000, jsou volně dostupné na webu IKSP www.kriminologie.cz v sekci Publikace.

Zabezpečovací detence a trest odnětí svobody
(Empirický výzkum výkonu zabezpečovací detence a trestu
odnětí svobody předcházejícího zabezpečovací detenci)

Autoři: prof. Dr. Axel Dessecker
Fredericke Leuschner, MA
Překlad: PhDr. Petra Štajnerová, Ph.D
Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5
Určeno: pro odbornou veřejnost
Design: addnoise.org
Sazba: Lukáš Pracný, sazbaknih.cz
Vydání: první

www.kriminologie.cz

ISBN 978-80-7338-193-6

